

Temanotat

Afghanistan: Forhold for barn og unge

LANDINFO

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

© Landinfo 2018

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

Om Landinfos temanotater

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos temanotater er basert på opplysninger fra nøye utvalgte kilder. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

Temanotatene bygger på både skriftlig og muntlig kildemateriale. En del av informasjonen som formidles, er innhentet gjennom samtaler med kilder på informasjonsinnhentingsreiser. Landinfo tilstreber bredde i kildetilfanget, og så langt mulig er det innhentet informasjon fra kilder som arbeider uavhengig av hverandre. Alt benyttet kildemateriale er fortløpende referert i temanotatene. Hensyn til enkelte kilders ønske om anonymitet er ivaretatt.

Notatene gir ikke et uttømmende bilde av temaene som undersøkes, men belyser problemstillinger som er relevante for UDIs og UNEs behandling av utlendingssaker.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos temanotater gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

About Landinfo's reports

The Norwegian Country of Origin Information Centre, Landinfo, is an independent body within the Norwegian Immigration Authorities. Landinfo provides country of origin information (COI) to the Norwegian Directorate of Immigration (Utlendingsdirektoratet – UDI), the Immigration Appeals Board (Utlendingsnemnda – UNE) and the Norwegian Ministry of Justice and Public Security.

Reports produced by Landinfo are based on information from carefully selected sources. The information is collected and analysed in accordance with [common methodology for processing COI](#) and [Landinfo's internal guidelines on source and information analysis](#).

To ensure balanced reports, efforts are made to obtain information from a wide range of common methodology for processing COI of sources. Many of our reports draw on findings and interviews conducted on fact-finding missions. All sources used are referenced. Sources hesitant to provide information to be cited in a public report have retained anonymity.

The reports do not provide exhaustive overviews of topics or themes, but cover aspects relevant for the processing of asylum and residency cases.

Country of Origin Information presented in Landinfo's reports does not contain policy recommendations nor does it reflect official Norwegian views.

SUMMARY

Afghanistan is one of the poorest countries in the world and has been marked by instability and internal conflict for over thirty years. In addition to being victims of conflict related violence and abuse, many children must support their families and about 3,5 million Afghan children are not enrolled in school.

In light of the general socio-economic situation, the long-lasting serious conflict, the level and scope of the violence and the massive displacement, it is remarkable that a social category like «children without family network» is almost non-existent in Afghanistan today. The main reason why children are not without a guardian, is the strong family-oriented Afghan culture, and its emphasis on the responsibility within the extended family for the upbringing of children who have lost their biological parents. At the same time less than 10 000 Afghan children live in alternative care facilities, like orphanages. The need for alternative care for vulnerable children is probably higher than what is available.

SAMMENDRAG

Afghanistan er blant verdens fattigste land, og har vært preget av ustabilitet og intern konflikt i over tretti år. I tillegg til å være ofre for konfliktrelatert vold og overgrep, må mange barn bidra til å forsørge sine familier og rundt 3,5 millioner barn er ikke innrullert i skolen.

I lys av den samfunnsøkonomiske situasjonen, mange år med alvorlig konflikt, voldsomfanget og antallet afghanere som har forlatt Afghanistan eller blitt internt fordrevet, er det bemerkelsesverdig at en sosial kategori som «barn uten familienettverk» nesten er fraværende i Afghanistan i dag. Den viktigste årsaken er den sterkt familieorienterte afghanske kulturen, og storfamiliens ansvar for å forsørge og oppdra barn som har mistet sine biologiske foreldre. Samtidig lever i underkant av rundt 10 000 afghanske barn under alternative omsorgstilbud, som barnehjem, og behovet for alternativ omsorg for sårbare barn er sannsynligvis større enn det som er tilgjengelig.

INNHold

1. Innledning	6
2. Utvalgte rammebetingelser for barn og unge	6
2.1 Barns juridiske status, omsorgsforhold og forsørgelse	6
2.2 Barn og reise	7
2.3 Fødselsregistrering	8
2.4 Overgang fra barn til voksen	8
3. Barns posisjon i familien	10
3.1 Familienstruktur og beslutninger	10
3.2 Barns kjennskap til forhold av betydning for familiens sikkerhet.....	11
4. Vanskeligstilte barn og alternativ omsorg	12
4.1 Foreldreløse barn	12
4.2 Gatearbeidende barn	12
4.3 Alternativ omsorg	13
4.3.1 Barnehjem	13
4.3.2 Andre tiltak.....	15
4.3.2.1 Dagsentre	15
4.3.3 Utvalgsriterier og tilgjengelighet	15
4.3.4 Forhold ved lokale institusjoner.....	16
5. Risikofaktorer for barn	17
5.1 Fattigdom.....	17
5.2 Barnearbeid.....	18
5.3 Barneekteskap.....	19
5.4 Tilgang til skolegang	20
5.5 Tilgang til helsetjenester.....	20
5.5.1 Mental helse	21
5.6 Vold i hjemmet	22
5.7 Seksualisert vold.....	22
5.8 Konfliktrelatert vold	23
5.8.1 Rekruttering av mindreårige til væpnede opposisjonsgrupper.....	24
5.8.1.1 Taliban.....	25
5.8.1.2 Daesh	25
5.9 Internt fordrevne (IDP) og returnerte fra naboland	26
6. Referanser	28

1. INNLEDNING

Helt siden 2008 har en stor andel av registrerte enslige mindreårige som søker om internasjonal beskyttelse i Norge kommet fra Afghanistan. I 2015 kom det i alt 6987 asylsøkere fra Afghanistan, hvorav 49 % av søkerne – 3537 – hevdet å være enslige mindreårige (UDI u.å.a). Etter 2015 har det vært en markant reduksjon i antallet enslige mindreårige asylsøkere fra Afghanistan (UDI u.å.b,c).

Dette er en oppdatering av et notat om forhold for barn og unge i Afghanistan fra 2014. Barn og unges situasjon er et stort og omfattende tema som det vanskelig kan skrives uttømmende om, og dette notatet beskriver kun noen hovedtrekk. Temaene som det fokuseres på i notatet, har særlig relevans for utlendingsforvaltningen. Dette innebærer også at bildet som presenteres kan fremstå som fragmentarisk.

Afghanistans befolkning er svært ung. Nær halvparten av befolkningen – nærmere bestemt 47,3 prosent – er under 15 år (CSO 2017b, s. 6). I tillegg til å presentere oppdatert informasjon, statistikk og tallmateriale, søker notatet å gi en kontekstuell forståelse av barn og ungdom i Afghanistan. Notatet beskriver eksempelvis barns rolle i familien, og drøfter overgangen fra barn til voksen.

Informasjonen som formidles, bygger i stor grad på åpne, skriftlige kilder, men også på ulike informasjonsinnhentingsreiser til Afghanistan. De muntlige kildene er anonymiserte og de refereres verken med navn eller organisasjonstilknytning. Noe av kildematerialet er datert noen år tilbake i tid, som blant annet Louis Duprees bok om forhold i Afghanistan fra 1980 og Hafizullah Emadis bok om kultur og tradisjoner i landet fra 2005. Det innebærer ikke at materialet er utdatert eller irrelevant, gitt at tematikken dette kildemateriale belyser, i stor grad har forblitt uendret de siste årene.

2. UTVALGTE RAMMEBETINGELSER FOR BARN OG UNGE

2.1 BARNES JURIDISKE STATUS, OMSORGSFORHOLD OG FORSØRGELSE

Myndighetsalderen i Afghanistan er 18 år, og alle personer under 18 defineres i henhold til lovverket som barn. Juvenile Code fra 2005 (ungdomsloven) inndeler personer under 18 år i tre ulike kategorier (UNCRC 2010, s. 20):

- i. *Non-differentiating child* (barn under sju år)
- ii. *Differentiating child* (barn mellom sju og tolv år)
- iii. *Adolescent* (ungdom mellom 12 og 18 år)

Afghanistan er et patrilineært samfunn og barna tilhører farsslekten. Tradisjonell sedvanerett tilsier at når en far dør, tas normalt hans kone og barn vare på av storfamilien på farssiden. Storfamilien kan beslutte at en mannlig slektning, vanligvis bror av den avdøde faren, skal gifte seg med enken og ta til seg hennes barn (Smith 2009, s. 54-55).

Både tradisjon og islam betoner slektskap og forpliktelser overfor gruppen, og det er viktig å finne personer innenfor storfamilien som kan overta omsorgen for barn. Dersom det ikke er mulig, forsøker man å finne noen som står familien nær. Det

utvidede familienettverket er normalt stort og sterkt i Afghanistan, og en afghansk kvinne føder i gjennomsnitt over fem barn (UNICEF 2018). Kun i helt ekstraordinære tilfeller er barn helt uten familiemedlemmer eller andre med forpliktelser og ansvar overfor barnet. Den sosiale kategorien enslig mindreårig er således svært sjelden forekommende eller tilnærmet ikke-eksisterende i en afghansk kontekst.

Det nasjonale lovverket (Civil Code 1977, art. 236-288) følger de generelle prinsippene i sharia, der ansvaret for barn er delt i kategoriene daglig omsorg (*custody*) og juridisk vergemål (*guardianship*) (Tehrani & Yassari 2012, s. 102-107):

- Daglig omsorg (*hedānat*). Ansvaret referer til omsorg for barn i ung alder, da det anses å være behov for tilsyn og omsorg av en kvinne, som regel barnets mor. Behovet for slik omsorg er tidsbegrenset; den ender når gutten blir sju år og jenta blir ni år.
- Juridisk vergemål (*velāyat-e tarbiyat* eller *velāyat-e nafs*). Ansvaret referer til forpliktelsen vergen har for å sørge for blant annet barnets skolegang, oppdragelse, helse og sikkerhet. Det er barnets far som er det juridiske vergemålet (Tehrani & Yassari 2012, s. 103).

Mor har den primære retten til å ha daglig omsorg for barnet i ung alder, det vil si frem til gutten fyller syv år og jenta fyller ni år. Dersom mor dør eller blir ute av stand til å ta vare på barnet, tilsier sivillovens artikkel 239 at omsorgen for barnet blir gitt kvinnelige slektninger, fortrinnsvis i morslinjen. Ved fars død overføres vergeansvaret til farfar (*paternal grandfather*). Er farfar også død, overføres ansvaret til andre mannlige slektninger på farssiden. Når barnet kommer i en alder hvor behovet for daglig omsorg avsluttes, er barnets verge berettiget til å ta over barnet fra den som har hatt omsorgen (Civil Code 1977, art. 239; Tehrani & Yassari 2012, s. 104, 107).

I tilfelle skilsmisse, får mor den daglige omsorgen de første årene av barns liv. Barn blir overført til far ved henholdsvis fylte ni år for jenter og sju år for gutter (Civil Code 1977, art. 249).

I henhold til sharia er adopsjon ikke tillatt, og adopsjon er derfor ikke omtalt eller regulert i afghansk lovgivning (UNICEF 2015, s. 53).

Ifølge sivilloven (Civil Code 1977, art. 256-7) har fedre ansvar for å sikre forsørgelse av sine sønner frem til de selv er i stand til å arbeide, og sine døtre til de blir gift. Opphør av forsørgeransvar er dermed ikke knyttet til myndighetsalderen, den er mer glidende og avhengig av fysisk modenhet og personlige egenskaper og forhold.

2.2 BARN OG REISE

Storfamilien og øvrig slekt har ansvar for å beskytte og yte omsorg til samtlige av gruppens medlemmer, inkludert barn og mindreårige. Landinfos kilder er samstemte om at det er storfamilien som hovedsakelig tar beslutningen om at en mindreårig i familien migrerer (se Landinfo 2017b, s. 8-9, 13-15). Dette, i kombinasjon med de generelle økonomiske rammebetingelsene i Afghanistan, innebærer at det er lite sannsynlig at barn på egenhånd, uten betydelig støtte fra familie-/slektsnettverk, kan gjennomføre en illegal reise fra hjemlandet til Norge.

Det er svært kostbart å reise smuglerruta fra Afghanistan til Europa. Prisen avhenger av reiserute og reisemåte: En reise til Tyrkia kostet i januar/februar 2017 om lag 3000 USD, å bli smuglet over den afghansk-iranske grensen kostet i gjennomsnitt ca. 300

USD, mens en reise med visum til Tyskland kostet minst 20 000 USD (DRC & 4Mi 2017, s. 3). En mindreårig i Afghanistan vil normalt ikke disponere slike midler, ei heller ha kunnskap og nettverk som er nødvendig for å migrere. En person som i en afghansk kontekst anses å være et barn, vil etter all sannsynlighet også ha, om han/hun ankommer Norge, et nettverk av voksenpersoner som enten har foreldrerett eller står i en relasjon til barnets familie der det vil være naturlig å mobilisere betydelige ressurser.

For mer detaljert informasjon om afghanernes migrasjon og betydningen av nettverk, vises det til Landinfos temanotat *Afghanistan: Nettverk* (2017b).

2.3 FØDSELSREGISTRERING

Ifølge det afghanske Central Statistics Organisation (CSO) er rundt to av fem barn (altså om lag 42 prosent) under fem år fødselsregistrert¹ hos afghanske myndigheter. Samme kilde viser at 20 prosent av barna har en fødselsattest. Det foreligger ingen dokumenterte kjønnsforskjeller, men det er stor variasjon provinsene imellom. CSO påpeker at andelen fødselsregistrerte er høyest i husholdninger med best økonomi (CSO 2017a, s. 7, 11).

Mangelfull fødselsregistrering medfører at det som regel ikke er mulig å fremskaffe etterrettelig dokumentasjon for eksakt alder, og heller ikke å verifisere opplysninger om fødselstidspunkt- og sted. Eksakt aldersfastsettelse har liten relevans i de aller fleste afghaneres dagligliv. Alder relateres ofte til historiske begivenheter (både nasjonale, lokale og familiære) og tidspunkt i en jordbruksrelatert syklus. En afghansk mann kan for eksempel omtales som født etter risinnhøstningen det året da general Daoud styrket fetteren, kong Zahir Shah. Det er derfor ikke unormalt om afghanere er omtrentlige når de angir fødselstidspunkt. Etter Landinfos erfaring og kunnskap betyr imidlertid ikke det at afghanere generelt er grovt desorientert om sin egen alder.

Afghanske borgere er ikke forpliktet til å være i besittelse av landets nasjonale ID-kort *tazkera*. Kilder har opplyst til Landinfo at man antar at om lag 60 prosent av befolkningen er i besittelse av dokumentet (Landinfo 2018, s. 6). For barn vil *tazkera* normalt kreves i forbindelse med skolegang. Det betyr likevel ikke at man automatisk kan legge til grunn at alle barn som går på skole, har *tazkera*. En studie fra 2011 viste at åtte prosent av barna under fem år hadde *tazkera*, mens 28 prosent over fem år hadde *tazkera* (AIHRC 2011, s. 116).

2.4 OVERGANG FRA BARN TIL VOKSEN

Afghanistan har i løpet av det seneste tiåret sett en betydelig urbanisering i form av store befolkningsbevegelser fra landsbygda til distriktssentre, provinssentre og hovedstadsområdet. Ifølge Verdensbanken (World Bank 2018) bor majoriteten av befolkningen fremdeles på landsbygda, der de driver en relativt arbeidsintensiv jordbruksdrift med lav avkastning.

I de fleste hushold må alle medlemmer bidra til livsoppholdet – også i byene. Dette innebærer at få afghanske mindreårige erfarer det som i en norsk kontekst ofte forbindes med ungdomstid; en periode av livet brukt til skolegang og sosial omgang med jevnaldrende utenfor familiesfæren. Overgangen fra å være barn til å ha oppgaver

¹ Det er ikke spesifisert hvilke type registrering det er snakk om.

og ansvar innenfor de voksnes sfære i Afghanistan, er antagelig relativt brå for mange. Landinfo mener at forandringene de siste 20-30 årene, særlig på landsbygda, har vært marginale siden Louis Dupree påpekte at de fleste går direkte fra å være barn til å bli voksne, uten en ungdomsperiode (Dupree 1980, s. 194).

Det er forskjell på kjønnene når det gjelder overgangen fra barn til voksen. Normalt vil puberteten for jenter markere overgangen direkte til voksenlivet og at man er gifteklar. Livssyklusen fra jente til kvinne indikeres av livsfasene før-pubertal, post-pubertal, gift uten barn og til slutt kvinne når hun har født en sønn (Dupree 1980, s. 194). Både den legale ekteskapsalderen for jenter og jenters faktiske alder når de gifter seg, er lavere enn for gutter (CSO 2017a, s. 61, 77, 81).

Det er en flytende grense for når en gutt anses som mann i en afghansk kontekst; modenhet, pubertet, mot, selvstendighet, styrke, arbeidsevne og kapasitet til å representere storfamilien har betydning for vurderingen. Når gutten blir vurdert som voksen, og på hvilket tidspunkt forventningen om voksenadferd oppstår, vil også avhenge av familiens livssituasjon. Som tidligere nevnt, opphører fars forsørgeransvar når gutten anses moden nok til selv å arbeide. I 2017 besøkte Landinfo en bosetting for afghanske, kvinneledede husholdninger i Iran, som illustrerte dette. Forutsetningen for å kunne bo i bosettingen, er at husholdet er ledet av en kvinne. Når husholdets eldste sønn fyller 15 år, anses familien ikke lenger for å være sårbar, da har husholdet fått en mannlig forsørger og beskytter (ansatt i internasjonal organisasjon, samtale Mashhad november 2017). I denne konteksten blir altså gutter regnet som voksne fra de er 15 år.²

Skjeggvekst er en viktig faktor; for gutter er skjegg et uttrykk for manndom, og en universell markør for å skille voksne menn fra umodne gutter/barn. Skjeggvekst har eksempelvis vært en forutsetning for å bli vervet både til tjeneste i politi og hær, men også til militære grupper. Talibans interne regelverksbok – Layha artikkel 69 – stadfester at «Youngsters (whose beards are not visible because of their age) are not allowed to be kept by Mujahedin in residential or military centres» (Clark 2011, s. 12).

Daglige arbeidsoppgaver indikerer livsfasen og roller. Styrking og utvidelse av skoletilbudet de seneste årene, har nok representert en mulighet for en del barn og unge til å utsette arbeidsoppgaver og ansvar som knyttes til voksentilværelsen. Dette gjelder imidlertid antagelig i større grad i byene enn på landsbygda, og først og fremst innenfor familienettverk med en viss kulturell og økonomisk kapital. I fattige familier må barn i større grad bidra til familiens livsgrunnlag (CSO 2016, s. 45, 67, 70).

Generelt er det en forventning i afghanske familier at barn allerede fra 10-12 årsalderen deltar i det som anses å være voksnes arbeidsoppgaver. Det er likevel slik at de fleste får fullt ansvar som voksne først på et senere tidspunkt (Emadi 2005, s. 178).

Ifølge en diplomatkilde (møte Oslo, april 2018) forholder befolkningen seg generelt ikke til den juridiske myndighetsalderen på 18 år; innenfor islam og den afghanske kulturen regnes personer normalt som voksne fra 14-15 årsalderen. I Afghanistan er forestillinger om «barndom» og holdninger til enkeltpersoner som «barn» altså ikke knyttet til et generelt definert aldersspenn, men blir i stor grad dannet på grunnlag av

² Religiøs myndighetsalder er 15 år for gutter i Iran. Ved fylte 15 år kan gutter inngå ekteskap og anses som voksne strafferettslig sett.

biologisk og fysisk utviklingsnivå, og kapasiteten til å skjøtte bestemte arbeid- og ansvarsoppgaver.

Internasjonale organisasjoner som er involvert i arbeid med barn i Afghanistan tufter derimot definisjonen av barn, barndom og barns rettigheter på FNs barnekonvensjon og definerer alle afghanske borgere under 18 år som barn (jf. FNs barnekonvensjon 1989, artikkel 1).

3. BARNES POSISJON I FAMILIEN

Familielovgivningen i Afghanistan er en kombinasjon av formelle lover, sharia og tradisjonell rett. Generelt beskytter det formelle lovverket familiens interesser, der barnet blir betraktet som en del av familiegruppen, snarere enn å beskytte barnets individuelle sosiale rettigheter (UNICEF 2014, s. 36-37; UNCRC 2010, s. 32).

3.1 FAMILIESTRUKTUR OG BESLUTNINGER

Kollektivet står helt sentralt i afghansk kultur, og den utvidede familien er den bærende sosiale institusjonen. Den tradisjonelle afghanske familien er endogam (der den foretrukne ekteskapspartneren er fetter/kusine), patriarkalsk (der de mannlige eldre innehar autoriteten), patrilineær (arv gjennom farslinjen) og patrilokal (jenta flytter til ektemannens bosted etter inngåelse av ekteskap).

Den afghanske staten er svak. Lovverket og forvaltningsapparatet har i liten grad evne til å gi borgerne beskyttelse, og fordele plikter og rettigheter. Storfamilien representerer rammene for individenes utvikling, deres trygghet, livsinnhold og livsstandard – under forutsetning av deres absolutte lojalitet. To forhold er helt sentrale innenfor dette universet:

- i. Kollektivet eller storfamilien har fortrinn for enkeltmedlemmers individuelle behov
- ii. Storfamilien må fremstå som en integrert enhet i offentligheten

Sentralt innenfor patriarkiet er at menn dominerer over kvinner, og de eldre dominerer over de yngre. Forventningene om respekt for de eldre og for menn, er meget markante (Emadi 2005, s. 165). Tilsvarende er spillerommet for opposisjon og alternativ adferd snevert. Kritiske spørsmål eller saklig uenighet med eldre, kan relativt lett oppfattes som mangel på respekt eller forakt; respekt for eldre blir i praksis å akseptere deres meninger og beslutninger. Aldershierarkiet viser seg også i at det forventes at yngre barn viser respekt for de eldre barna i familien (Emadi 2005, s. 178).

I et utvidet familiehushold vil det normalt være den eldste mannen som er overhodet og har myndighet til å fatte beslutninger for samtlige familiemedlemmer.³ Hvorvidt familieoverhoder konsulterer andre familiemedlemmer, varierer, og er nok også avhengig av hva en beslutning omhandler. Kvinner og barn blir i liten grad involvert i beslutningsprosesser, både på familie- og samfunnsnivå. Dette får antagelig oftere

³ Eldre kvinner, gjerne enker, vil i noen tilfeller ha betydelig uformell makt og innflytelse på familiebeslutninger.

større konsekvenser for unge jenter enn unge gutter, eksempelvis ved at deres mening ikke blir hørt i forbindelse med inngåelse av avtaler om fremtidig ekteskapspartner.

Det er også viktig for familien å sørge for at barna fra ung alder disiplineres og at de blir opplært i islam og stammetradisjoner, der lydighet mot autoriteter innad i familien og i samfunnet står sentralt (Emadi 2005, s. 178). Barn har ingen stemme i det offentlige rom, og det er nok også ofte tilfelle innenfor familiesfæren. Det er selvsagt variasjon mellom familier og avhengig av tema, barnets kjønn og alder. Unge jenter blir minst involvert, og er generelt dårligst informert. Barn har ikke anledning til å ta beslutninger som angår deres egen situasjon; det er familieoverhodets beslutninger som gjelder: [...] that traditional societal attitude towards children limit, and often totally prevent, children from expressing their views on issues that affect them [...] (UNICEF 2015, s. 39-40; UNCRC 2010, s. 25).

3.2 BARNES KJENNSKAP TIL FORHOLD AV BETYDNING FOR FAMILIENS SIKKERHET

En problemstilling er om, og eventuelt i hvilken grad, mindreårige deltar i samtaler om den enkelte families sikkerhetssituasjon, og har kjennskap til forhold som har betydning for enkeltmedlemmers eller hele familiens sikkerhet. Landinfo er ikke kjent med konkret kildemateriale om denne tematikken, og det følgende er en kontekstualisering av problematikken på bakgrunn av Landinfos generelle kunnskap om afghansk kultur og mangeårige erfaring fra arbeid med migrasjon fra Afghanistan.

Spørsmål om mindreåriges kjennskap til sin families situasjon og omstendigheter som kan ha sikkerhetsmessig betydning vil, slik Landinfo forstår det, være avhengig av individuelle egenskaper, og hvorvidt den mindreårige oppfattes som en voksenperson.

Majoriteten av de som registreres som enslige mindreårige asylsøkere fra Afghanistan er hovedsakelig gutter som oppgir å være mellom 15 og 18 år. Mange anfører å ha reist uten familienettverk hele eller deler av veien fra Afghanistan til Norge. Landinfo mener at det faktisk at unge afghanere får legge ut på slike reiser i seg selv er en indikasjon på at familien og nettverket anser den unge som ansvarlig og moden nok til å ta vare på seg selv og å representere familien. I en afghansk kontekst vil det kunne bety at han anses som voksen. Ifølge FNs barnefond (UNICEF 2015, s. 51) er det vanlig praksis i Afghanistan å fatte beslutninger knyttet til barn ut fra barnets fysiske og mentale modenhet.

En rekke omstendigheter i Afghanistan, spesielt kulturelle og sikkerhetsmessige forhold, innebærer at det er viktig å kjenne til sin familiegruppes posisjon og forhold til andre grupper. Slik kjennskap kan være vital, og av avgjørende betydning. Landinfo antar at unge menn som anses som voksne, og som gis anledning til å operere på egen hånd, også blir gjort kjent med forhold som kan ha sikkerhetsmessig betydning for den unge mannen selv, husholdet og dets medlemmer.

Som det fremgår av del 5.8.1 i dette notatet, mener Landinfo at antallet unge som er mobilisert inn i væpnede grupperinger i Afghanistan antagelig er høyere enn tilgjengelige tall tilsier. Dette er uttrykk for at de anses som voksne, og slik sett tilhører de en gruppe som det er vesentlig å holde oppdatert om husholdets fiender og alliansepartnere i en lokal kontekst. Situasjonen for kvinner er antagelig en annen; kvinner, både over og under 18, behøver ikke å kjenne til sikkerhetsmessige forhold i samme grad.

4. VANSKELIGSTILTE BARN OG ALTERNATIV OMSORG

4.1 FORELDRELØSE BARN

I muslimske samfunn er det vanlig å definere et barn som er forlatt eller har mistet én av sine foreldre som foreldreløst (CSO 2017a, s. 11). Kategoriseringen av foreldreløse i Afghanistan er preget av tradisjonelt og religiøst tankegods. Et barn som har mistet sin far omtales som *yateem* eller *yatim*, en betegnelse som også benyttes for å beskrive et foreldreløst barn. Et barn som bare har mistet sin mor omtales derimot som *yasir*, som ikke er synonymt med foreldreløs (CSO & UNICEF 2012, s. 131). En slik forståelse av begrepet er også vanlig blant organisasjoner, både offentlig og private, som arbeider med barn i Afghanistan; et barn som har mistet sin far, men som fortsatt har mor, er ansett som foreldreløs og kan derfor få plass ved et barnehjem (Flagothier 2016, s. 35).

Ifølge tall fra CSO er 4 prosent av afghanske barn under 18 år foreldreløse, det vil si at barnet har mistet enten en (uten å spesifisere hvem) eller begge foreldre. To prosent bor ikke hos noen av sine biologiske foreldre (CSO 2017a, s. 7, 11). Tallene er hentet fra Afghanistan Demographic and Health Survey (AfDHS) 2015, som presenterer data blant annet om sosiale-, helse- og utdanningsmessige forhold for kvinner og barn i Afghanistan. Undersøkelsen er gjennomført av CSO i 2015 fra et utvalg som hevdes å være nasjonalt representativt (CSO 2017a, s. xv, 1-5).⁴ Foreldreløse representerer først og fremst en byrde for familienettverkene de tilhører. Dette kan være nettverk som er under press både som følge av klimatiske, økonomiske og sikkerhetsmessige forhold. En studie fra 2016 (som vist til i Flagothier 2016, s. 24) som presenterer analysert data om boforhold for barn i alderen mellom 0-14 år, konkluderer med at de fleste barn i Afghanistan – 98 prosent – som ikke har foreldre og som bor i husholdninger, bor hos slektninger.

Mer enn ni av ti barn, 94 prosent, av barn under 18 år lever med både mor og far. Jo eldre barna er, desto færre bor sammen med begge sine foreldre. Mens rundt én prosent av barn under to år bor uten én eller begge foreldrene sine, har dette økt til ti prosent for barn i aldersgruppen 15-17 år (CSO 2017a, s. 12). I lys av det tradisjonelle bosettingsmønsteret med utvidede storfamilier hvor sønner ofte forblir i sin fars hus med sin kone og barn, mens kvinner flytter ut ved ekteskapsinngåelse, er ikke tallet høyt. Arbeid og skolegang er trolig hovedårsaken til at gutter flytter fra sine foreldre før fylte 18 år.

4.2 GATEARBEIDENDE BARN

FNs komité for barnets rettigheter slo fast i en rapport i 2010 at:

In Afghanistan there are no street children, but there are child street workers who resort to working in the streets because of their families' poor economic conditions, conflict-related problems (internal displacement and weakening of

⁴ CSO publiserer jevnlig Afghanistan Living Conditions Survey (ALCS), tidligere kjent som National Risk and Vulnerability Assessment (NRVA). Den nyeste undersøkelsen fra 2016-2017 er den mest omfattende og systematiske husholdundersøkelsen som er tilgjengelig i Afghanistan (CSO 2017b, s. 1-2). Der hvor sosiokulturelle og økonomiske forhold ikke dekkes av ALCS 2016-2017, har Landinfo hentet data fra CSO (2016): Afghanistan Living Conditions Survey 2013-14. I tillegg har demografi- og helsedata blitt hentet fra CSO (2017a) Afghanistan Demographic and Health Survey 2015 (AfDHS).

community support networks), and lack of educational opportunities (UNCRC 2010, s. 39).

Høsten 2012 hadde Landinfo samtaler med kilder som hadde førstehåndserfaring fra arbeid med gatebarn i Kabul, og kilder med lang erfaring fra Afghanistan. Kildene var samstemte med hensyn til forståelsen av begrepet gatebarn i en afghansk kontekst; få eller ingen av barna bodde faktisk på gata, og det tradisjonelle sikkerhetsnettet fungerte. Det var snarere tale om gatearbeidende barn som bodde hos familie eller andre som hadde omsorgen, på grunn av nærmeste families fravær eller reduserte omsorgskapasitet (samtaler med UNICEF; internasjonal kilde A og B, november 2012). Kildene pekte på at det var registrert en betydelig økning i antallet gatearbeidende barn de siste fem-seks år i de store byene; majoriteten var gutter mellom 11 og 14 år. Det var hevet over tvil at de gatearbeidende barna var blant de mest utsatte og sårbare gruppene i Afghanistan.

I en artikkel publisert i 2016 av Institute for War & Peace Reporting (IWPR) om gatearbeidende barn, vises det til UNICEFs estimat på at det finnes rundt 60 000 gatearbeidende barn i Kabul. En representant for den afghanske menneskerettskommisjonen (AIHRC) opplyser i samme artikkel at antallet kan ha steget til over 100 000 (Pazhohish 2016).

Oppdatert informasjon tilsier at dette antallet ikke er vesentlig endret. En kilde som arbeider med vanskeligstilte barn, anslår at rundt 50-60 000 barn arbeider på gatene i Kabul. Disse barna er ikke hjemløse, men arbeider på gata for så å gå hjem til sin familie. Dette er barn som kommer fra fattige og sårbare familier (kilde A, e-post 2018).

I lys av hvilket nettverk og økonomiske ressurser som er nødvendig for å gjennomføre en illegal reise fra Afghanistan til Norge, og barns og ungdoms posisjon innenfor familien og i det afghanske samfunnet, ser Landinfo det som nær usannsynlig at enslige mindreårige gatebarn er i stand til å ta seg til Norge for å fremme søknad om beskyttelse her. En tilsvarende vurdering gjelder også for gatearbeidende barn som ikke er under sine foreldres omsorg, men bor hos slektninger eller andre, siden hushold som er avhengige av inntekt fra barns lønnsarbeid generelt ikke har tilgang til ressurser som kan dekke utgiftene til en slik reise.

4.3 ALTERNATIV OMSORG

4.3.1 Barnehjem

Landinfo er ikke kjent med en fullstendig oversikt over det totale antallet barnehjem og deres driftsoperatører i Afghanistan. Ulike kilder opererer med ulike tall.

Landinfo har konsultert to kilder (A og B, e-post 2018) som arbeider med vanskeligstilte barn. Begge kildene opplyser at det finnes 63 barnehjem i Afghanistan, hvorav 23 er offentlig drevet og 40 privatdrevet. Det er kilde As vurdering (e-post 2018) at det kan være private barnehjem som ikke er registrert hos myndighetene.

Ministry of Labour, Social Affairs, Martyrs and Disabled (MoLSAMD u.å.) opplyser at de offentlige og private barnehjemmene forsørger mat, husvære og skolegang til 9861 foreldreløse og sårbare barn – 2364 jenter og 7497 gutter (MoLSAMD u.å.).

MoLSAMDs kriterier for opptak til barnehjem reflekterer den farsrelaterte forståelsen av foreldreløs som beskrevet ovenfor; barnet må ha mistet sin far for å anses som

foreldreløs. Majoriteten av barn som bor på institusjon er altså ikke foreldreløse i den forstand at de har mistet begge foreldre. Ifølge UNICEF (som vist til i Flagothier 2016, s. 35) har over 80 prosent av barna som bor på institusjon én forelder. U.S. Department of State (2017, s. 45) bekrefter dette med henvisning til at NGOer som står for barnehjemsdrift, opplyser at barna «[...] were not orphans», men kommer fra familier som ikke er i stand til å brødfø barna, gi dem husvære eller skolegang.

Ifølge kilde A kommer barn som bor på barnehjem, i all hovedsak fra følgende bakgrunn:

- Far er død og moren klarer ikke å ta vare på barnet;
- Barn som er adskilt fra sin familie (kilden omtalte barna som «separated children»;⁵
- Barn av rusmisbrukere;
- Barn med handicap;
- Barn fra fattige familier.

Ifølge kilde A (e-post 2018) skal barnehjem også være tilgjengelig for internt fordrevne barn og barn som har returnert fra utlandet, herunder fra Europa.

Det finnes klare forpliktelser, tuftet på islam og lokal tradisjon, til å ta vare på barn som blir stående uten sine aller nærmeste omsorgspersoner. Det påpekes i kapittel 2 at ansvar for omsorg av barn og forvaltning av deres interesser, primært påhviler den utvidede storfamilien. Slektninger tar hånd om barn med døde, fraværende eller fattige foreldre. Samtidig er det åpenbart at den sosioøkonomiske situasjonen i mange familienettverk er slik at kapasiteten til å bistå kan være marginal. Det er neppe realistisk å få oversikt over behovet for bo- og utdanningsinstitusjoner for sårbare barn i Afghanistan, men indikatorer taler for at det er stort. I et intervju med nyhetsmediet Afghanistan Times i 2015 uttalte daværende leder for barnehjem i MoLSAMD, at landets barnehjem kun hadde kapasitet til å gi husvære til rundt to prosent av det totale antallet foreldreløse (Afghanistan Times 2015).

I august 2017 meldte nyhetsmediet Pajhwok Afghan News at byggingen av det som kommer til å bli Afghanistans største barnehjem, med en kapasitet på 1000 barn, hadde startet i Faizabad i Badakhshan-provinsen (Tanha 2017).

Det har tidligere blitt stilt spørsmål ved myndighetenes faktiske oversikt og kontroll over både antall barneinstitusjoner og beboere. Selv om afghanske myndigheter forsøker å holde kontroll med barnehjemsvirksomheten, kan det være mindre NGOer og enkeltpersoner som opererer på egenhånd. Barnehjem drevet av private kan eksempelvis ha andre utvelgelseskriterier enn MoLSAMD. I en rapport fra Children in Crises (som vist til i Flagothier 2016 s. 40) ble det stilt spørsmål ved myndighetenes registreringsprosess for barnehjem drevet av private. Rapporten viste at enkelte institusjoner registrert som barnehjem, ikke hadde tilbud om bosted for barna, selv om de hadde andre tilbud og tjenester for barn.

⁵ Kilden spesifiserer ikke kategorien nærmere.

4.3.2 Andre tiltak

4.3.2.1 Dagsentre

Dagsentre er et dagtilbud til vanskeligstilte barn; dette er barn som bor sammen med familiene sine, men som blir vurdert som sårbare (kilde B, e-post 2018). Det kan eksempelvis være gatearbeidende barn med svakt familienettverk som har falt utenfor skolesystemet.

I 2010 hadde rundt 450 000 barn tilbud ved ulike dagsentre (UNCRC 2010 s. 34). Landinfo er ikke kjent med oppdatert tallmateriale over hvor mange barn som har slike tilbud per dags dato, men flere NGOer tilbyr slike tjenester til barn. Dagsentrene kan ha ulike målgrupper og fokus, eksempelvis være et tilbud kun for jenter eller gutter (kilde B, e-post 2018).

Dagsentrene er ikke et alternativ til ordinær skole, men et lavterskeltilbud hvor utdanning, læring og sosialisering kan kombineres med arbeid. Sentrene er primært etablert i byer og urbane strøk. Et eksempel på en NGO som driver dagsenter er Aschiana. Denne organisasjonen har i flere år drevet ulike sentre for gatearbeidende barn, og har blant annet flere sentre i Kabul og tilbyr grunnleggende undervisning innen språk, matematikk, data og livskunnskap, som helse, hygiene og konfliktløsning. I tillegg har Aschiana opplegg for yrkesopplæring og psykososialt arbeid (Aschiana u.å.).

Organisasjonen Children in Crisis (u.å.) har også tilbud om skolegang til vanskeligstilte barn, deriblant gatearbeidende barn. Organisasjonen påpeker at selv om de idealistisk sett ikke ønsker at barn skal måtte arbeide for å brødfø sine familier, så har de innsett at dette er hverdagen for mange barn. De har derfor tilpasset sitt skoletilbud med undervisning både på morgenen og kvelden, slik at barn som må arbeide også skal ha anledning til å gå på skole.

Landinfo besøkte et dagtilbud i Kabul kalt Skatistan i november 2012. Tilbudet omfattet over 500 barn; både fra ressurssterke miljøer og barn med sosiale, fysiske og psykiske problemer. Hensikten med å gi tilbud til barn av ulik bakgrunn, var å skape tillit og relasjoner. Skatistan fremstod som veldrevet med gunstige ressursrammer.

4.3.3 Utvalgskriterier og tilgjengelighet

Både den enkelte familie, politiet, Child Protection Action Network (CPAN),⁶ og menneskerettighetskommissjonen AIHRC kan anmode om plass for et barn på barnehjem. Den konkrete saken blir vurdert, før MoLSAMD fatter beslutningen om hvilke barn som får plass ved barnehjemmet eller ved omsorgssentrene.

Det er tidligere pekt på at korrupsjon og bestikkelser, og anklager om dette, har forekommet i tilknytning til barnehjemsdrift (samtaler med afghanske kilder, Kabul 2012; Bashardost & Omari 2017). AIHRC mente i 2011 at forvaltningen av tilbudet ikke var transparent. Det ble vist til at slektninger og bekjente av ansatte ble prioritert fremfor barn med størst behov (AIHRC 2011, s. 46). Dette kan indikere at

⁶ CPAN ble etablert i 2003, og er det primære organet som skal legge til rette for å gi beskyttelse til barn som trenger det. CPAN fungerer også som et samarbeidsforum mellom offentlige myndigheter og ikke-statlige organisasjoner (som blant annet AIHRC, Children in Crisis, Hagar International, UNICEF og UNHCR). CPAN har tidligere blitt kritisert for at det fremstår som uklart hvordan nettverket konkret bidrar til å bedre situasjonen for utsatte barn. Ifølge UNICEF er CPAN kapasitet begrenset (UNICEF 2015, s. 27-28, 54).

foreldreløshet og fattigdom ikke alltid har vært hovedgrunnen til å søke barnehjemsplass, men snarere behovet for tilgang til basistilbud som skolegang. I lys av det antatt store udekkede behovet for botilbud (jfr. del 4.3.1 over), bidrar både uklare opptakskriterier og korrupsjon antagelig til at flere med reelle omsorgsbehov ikke får hjelp.

4.3.4 Forhold ved lokale institusjoner

Amerikanske myndigheter har meldt følgende om forholdene ved barnehjemmene:

*Living conditions for children in orphanages were poor. [...] Children in orphanages reported mental, physical, and sexual abuse and occasionally were subjected to trafficking. They did not have regular access to running water, heating in winter, indoor plumbing, health services, recreational facilities, or education (U.S. Department of State 2018, s. 30).*⁷

Forholdene ved barnehjemmene varierer antagelig mye. Det finnes flere eksempler på institusjoner som holder høyere standard enn det amerikanske myndigheter beskriver. The Afghan Child Education and Care Organisation (AFCECO) har eksempelvis, i tillegg til standard pensum, undervisning i data, engelsk, musikk, drama og ledelse for unge jenter. Det har vært lagt vekt på fysisk aktivitet, blant annet fotball og kampsport. Flere av barna har også fått besøke Italia og USA (AFCECO u.å.).

Kilde A som arbeider med vanskeligstilte barn (e-post 2018), mener at standarden hva gjelder ernæring og hygiene ved barnehjemmene er akseptable. Men det er begrensede budsjettmidler, og myndighetene tar ofte inn flere barn enn det som er budsjettet for. Det er få ansatte til å følge opp barna. Kilden mener at privattedrevne barnehjem ofte har en bedre standard.

Skole er som regel en integrert del av barnehjemmet. Dersom barnehjemmet ikke har egen skole, går barna på en lokal skole i nærheten av barnehjemmet (kilde A, e-post 2018).

Det er relativt lite informasjon i media om forholdene ved barnehjemmene. Unntaksvis blir temaet dekket, og informasjonen som har vært publisert illustrerer varierende forhold. I mars 2015 meldte eksempelvis nyhetsmediet Khaama Press at et barnehjem i Kabul hadde blitt delvis renovert, og at et barnehjem i Kabul hadde fått datarom med 16 nye datamaskiner i mars 2016 (Khaama Press 2015, 2016). Året etter, i april og mai 2017, ble det meldt om anklager om seksuell utnyttning og menneskehandel av både barn og ansatte ved barnehjemmet (Fitri & Bashardost 2017; Bashardost & Omari 2017).⁸

En del av barnehjemmene er som nevnt privat finansiert, og privattedrevne institusjoner er sårbare nettopp fordi de er avhengige av private midler. Etter 2014 og utfasingen av de internasjonale styrkene i Afghanistan, ble det også færre bistandsprosjekter og færre veldedighetsorganisasjoner fikk støtte og finansiering fra utlandet. Tidligere nevnte

⁷ Landinfo har gjennomgått rapportene fra U.S. Department of State for de siste fire årene, altså for perioden fra 2013 og frem til og med 2017. For disse årene gir rapportene nøyaktig den samme informasjonen om barnehjem (bortsett fra antall) i Afghanistan.

⁸ Landinfo mener disse nyhetsartiklene sannsynligvis omhandler samme barnehjem, selv om det er ulik informasjon om hvor mange barn som bor på barnehjemmet, om det blir omtalt som kun barnehjem eller som barnehjem for kun jenter og at skrivemåten av navnet på barnehjemmet varierer.

AFCECO fikk eksempelvis finansielle problemer etter 2014, og fra å drive barnehjem for 700 barn, har de nå tilbud til kun 130 barn (Ashrifi 2017).

Private som ønsker å etablere barnehjem, må oppfylle vilkår/standarder satt av MoLSAMD. Dette er de samme vilkårene som følges av de statlige barnehjemmene. Departementet fører også tilsyn med barnehjemmene og de såkalte Child Protection Action Network Centre. Personale ved institusjonene skal være rekruttert av MoLSAMD, men det foreligger ingen rapportering om personalets kvalifikasjoner (UNICEF 2015, s. 57; kilde B e-post 2018).

Uavhengig av tjenestekvalitet og standard, er Landinfos klare inntrykk at verken myndighetene eller uavhengige aktører er i stand til å føre tilfredsstillende kontroll og tilsyn med alle institusjonene.

5. RISIKOFAKTORER FOR BARN

Et utvidet familienettverk har klare forpliktelser til å overta ansvaret og omsorgen for barn som mister sine foreldre. Ressurssituasjonen er prekær for mange i dagens Afghanistan, og barn som står utenfor et sterkt familienettverk eller som tilhører ressursvake familienettverk vil, i større grad enn øvrige barn, løpe risiko for utnyttning, diskriminering og overgrep.

5.1 FATTIGDOM

Afghanistan er blant de landene som scorer lavest på UNDPs Human Development Indeks for 2017. Selv om Afghanistan har gjort visse fremskritt de siste ti årene, ligger landet på 169. plass av i alt 186 land (UNDP 2017, s. 266-267). Afghanske kvinner føder i snitt litt over fem barn, og Afghanistan er blant landene med høyest barnedødelighet i verden for barn under fem år (UNICEF 2018). I kombinasjon med klimatiske og sikkerhetsmessige forhold, skaper misforholdet mellom den voksne, arbeidsføre befolkningen og andelen barn og unge, store sosiale og økonomiske utfordringer.

En stor andel av afghanske familier lever under vanskelige økonomiske forhold og fattigdom. CSOs levekårsundersøkelse viser at andelen av befolkningen som lever under fattigdomsgrensen har økt fra 36,5 prosent i 2011-12 til 39,1 prosent i 2013-14. Fattigdomsgrensen er satt til 1150 afghani (20 USD) per måned (EASO 2017, s. 31). Det er store forskjeller i levestandard mellom ulike grupper. Resultatene av levekårsundersøkelsen indikerer at ulikhetene i befolkningen øker (CSO 2016, s. xxi).

Barn i Afghanistan er overrepresentert blant de fattige; over halvparten av de fattige (53 prosent) er under 15 år. Videre har større husholdninger og hushold med et stort antall unge barn en tendens til å være fattige, hvilket indikerer at høy fruktbarhet påvirker husholdningenes økonomi negativt. Fattigdom øker gradvis med økningen i husholdets størrelse. Nesten 70 prosent av de fattige i Afghanistan tilhører husholdninger med åtte eller flere medlemmer (CSO 2016, s. xxi, 91).

Det finnes svært begrensede statlige støtteordninger for vanskeligstilte familier. De aller fleste er helt avhengig av storfamilien. Storfamilien er således Afghanistans viktigste institusjon, og solidariteten innad i familienettverket er avgjørende.

5.2 BARNEARBEID

Afghansk lovgivning har bestemmelser om barns deltakelse i arbeidslivet.⁹ Så langt Landinfo er kjent med, implementeres lovverket i svært liten grad, og hvorvidt et barn arbeider anses først og fremst å være et familieanliggende. Barn og unges oppvekstvilkår er i stor grad resultat av familiens sosioøkonomiske status, noe som blant annet kan medføre at barn må arbeide for å bidra i forsørgelsen av familien. Store familier, fattigdom, kultur og religion bidrar til at mange barn ikke får skolegang, blir gitt tungt ansvar og må bidra til å sikre familiens livsgrunnlag under vanskelige betingelser, ofte ved arbeid. Det er sammenheng mellom fattigdom og husholdninger som er avhengig av barnearbeid og husholdninger ledet av analfabeter og ansatte i uformelt arbeid (CSO 2016, s. xxi, 91).

Ifølge FNs utviklingsfond har Afghanistan, i likhet med mange land klassifisert med lav utvikling og med en høy prosentandel lavt produktivitetsarbeid, en dobbelt utfordring; landet preges av både høy arbeidsledighet blant unge arbeidstakere og med høy andel barnearbeid. Data knyttet til arbeidsmarkedet kan være både mangelfull og kontroversiell (UNFPA 2014, s. 88). Anslag over omfanget av barnearbeid varierer utfra ulike definisjoner på hva som utgjør barnearbeid og hvordan man klassifiserer barn. Med utgangspunkt i ILOs definisjon av arbeid, arbeider litt over en fjerdedel – eller 26,5 prosent – av alle barn mellom 5 og 17 år i Afghanistan. Afghanistan er med dette ett av de landene i verden hvor flest barn arbeider. Av antallet barn som arbeider, er 46 prosent mellom 5 og 11 år (CSO 2016, s. xxxi, 45).

Det er flere gutter enn jenter som arbeider, uansett aldersgruppe, og denne kjønnsforskjellen øker med alderen. Nesten to tredjedeler – 65 prosent – av alle barn som arbeider er gutter. Ifølge beregningene arbeider nesten to tredjedeler av alle guttene i landet i alderen mellom 5 og 17 år, mens tallet for jenter er en femtedel. Som en forklaring på dette, trekker CSO frem kjønnssegregering og at jenter inngår ekteskap i yngre alder enn gutter (CSO 2016, 45, 68).

Inkluderes husholdningsarbeid i beregningen – slik UNICEFs definisjon av arbeid gjør – stiger andelen av barnearbeid blant jenter fra 20 til 24 prosent. Beregninger med utgangspunkt i UNICEFs definisjon av arbeid, viser at 29,5 prosent av barn i alderen mellom 5 og 17 år arbeider (CSO 2016, s. xxxi, 45).

I 2014 publiserte afghanske myndigheter en liste over 19 farlige yrker som er forbudt for barn. Disse yrkene inkluderer blant annet teppeveving,¹⁰ metallarbeid og mursteinsproduksjon. Teppeindustrien har eksempelvis en høy andel av barnearbeidere, blant annet fordi arbeidet ikke anses for å være fysisk krevende. Teppeveving er ofte hjemmebasert, hvilket medfører at teppeindustrien har en spesielt høy andel jenter som arbeider (HRW 2016, s. 4, 14, 17). Gutter arbeider oftere enn jenter i yrker der de kan være utsatt for farer (CSO 2016, s. 45, 68-69).

⁹ Arbeidsloven av 1999 spesifiserer at minimumsalder for å arbeide er 18 år, men det er tillatt for barn over 15 år å delta i lett arbeid (light work) i 35 timer per uke. Loven tilsier at barn ikke kan utføre arbeid som er fysisk vanskelig eller skadelig for helsen eller arbeid som utføres under jorden. Barn over 14 år er tillatt å delta i arbeid som defineres som opplæring (training activities) (CSO 2016, s. 67).

¹⁰ I 2016 ble det vedtatt en handlingsplan om barnearbeid innen teppeveving (Policy on Child Labor in Carpet Weaving) (U.S. Department of Labor 2017, s. 1).

5.3 BARNEEKTESKAP

Sivilloven stadfester at den legale ekteskapsalderen i Afghanistan er 16 år for jenter og 18 år for gutter. Dersom jentas far eller retten gir samtykke, kan jenter gifte seg når de er 15 år (Civil Code, art. 70-71).

Elimination of Violence against Women (EVAW) Law av 2009 forbyr barneekteskap. Den 18. april 2017 ble en nasjonal handlingsplan mot barneekteskap lansert av Ministry of Women's Affairs og Ministry of Information and Culture (UN General Secretary 2018, s. 26).

Etterrettelig data om ekteskap er generelt vanskelig tilgjengelig, og FNs utviklingsfond har pekt på at datamateriale knyttet til barneekteskap i Afghanistan både er mangelfullt og kontroversielt (UNFPA 2014, s. 107). FN i Afghanistan (United Nations Assistance Mission to Afghanistan/UNAMA) (2010, s. 18) betegnet i en rapport publisert i 2010, barneekteskap som «common across Afghanistan», dette gjaldt for alle regioner og alle etniske grupper i landet, og eldre studier om barneekteskap i Afghanistan har anslått at nær 60 prosent av jentene hadde blitt gift før de nådde aldersgrensen i lovverket, det vil si 16 år (AIHRC 2011, s. 53).

Den norske Afghanistankomiteen (u.å.) har gitt uttrykk for at vestlige medier ofte tegner et altfor negativt bilde av familiestrukturen i Afghanistan, og peker blant annet på at forekomsten av barneekteskap i landet viser en nedadgående trend. UNICEF mener også at andelen barneekteskap er redusert. Mens UNICEF i 2013 opplyste at nesten 46 prosent var gift innen fylte 18 år, viser nyere data at rundt 35 prosent av jentene er gift ved 18 års alderen. 9 prosent av jentene i landet er imidlertid gift ved 15 års alderen (UNICEF 2017, s. 185).

Dette sammenfaller med gjentatte undersøkelser presentert av CSO. Undersøkelsen *Afghanistan Multiple Indicator Cluster Survey 2010-2011* indikerte at 46 prosent av kvinnene i aldersgruppen 15-49 år som deltok i undersøkelsen, hadde giftet seg før fylt 18 år. Undersøkelsen viste samtidig at rundt 20 prosent av jentene som var i aldersgruppen 15-19 år da undersøkelsen ble gjennomført, allerede var gift (CSO & UNICEF 2012, s. 133, 134). Til sammenlikning viste datamateriale fra 2015 en nedgang i og med at 17 prosent av jentene i aldersspennet 15-19 år som deltok i undersøkelsen, allerede var gift (CSO 2017a. s. 66).¹¹

Til tross for at det synes å være en reduksjon i antallet barneekteskap, fortsetter, ifølge U.S. Department of State (2018, s. 29), internasjonale og lokale observatører å rapportere om at barneekteskap er utbredt. En rekke strukturelle forhold bidrar til barneekteskap. Ifølge FNs utviklingsfond (2014, s. 110) er fattigdom allment ansett for å være en av hovedårsakene til barneekteskap. Organisasjonen Girls Not Brides (u.å.) peker på, i tillegg til fattigdom, at sterke patriarkalske strukturer i samfunnet, lav tilgang til skolegang og lokale tradisjoner (som eksempel brudepris) er pådrivere til barneekteskap. Ifølge Afghanistans menneskerettighetsorganisasjon (AIHRC) har mange jenter som har blitt giftet bort i ung alder verken vært fysisk eller mentalt utviklet til å få og oppdra barn, og at de normalt har blitt fratatt muligheten til skolegang (AIHRC 2011, s. 52-53).

¹¹ Over 42 000 kvinner har deltatt i denne undersøkelsen (CSO 2017a, s. 66).

5.4 TILGANG TIL SKOLEGANG

Det er offentlig og gratis grunnskole i Afghanistan. Alle barn har rett til å gå på skole, men foreldrene er ikke forpliktet til å sende barna sine på skolen.¹²

Levekårsundersøkelsen for 2016/17 tilsier at 44 prosent av barn i grunnskolealder ikke gikk på skolen (CSO 2018, s. 8). Ministry of Education har tidligere anslått at rundt 3,5 millioner barn ikke går på skole, og av disse er 75 prosent jenter (OCHA 2017, s. 20). Innrulleringen i skolen viser ikke bare at det er forskjell på kjønnes deltakelse, men det er også en betydelig forskjell på urbane og rurale strøk (UNFPA 2014, s. 66-67).

Dersom en familier har svak økonomi og behov for arbeidskraft, kan dette medvirke til beslutningen om at barn ikke går på skole. For jenter kan kulturelle forhold knyttet til tradisjonelle kjønnsrollemønstre, bidra ytterligere til dette. Jentebarn fra fattige familier kan bli giftet bort på grunn av brudeprisen, og fordi familien får en munn mindre å mette. Andre familier kan velge bort skolegang for døtrene fordi de mener at skolegang er unødvendig for jenter.

Til tross for at Talibans øverste ledelse har erklært at skoler ikke skal angripes (Lifos 2016, s. 16) rapporteres det om angrep rettet mot skoler. I 2015 var eksempelvis 369 skoler helt eller delvis stengt grunnet sikkerhetshendelser. Dette medførte at minst 139 000 elever – over 65 000 gutter og nærmere 74 000 jenter – var hindret tilgang til skolegang i en viss periode (UNAMA 2016, s. 6). Skoler i Afghanistan har også vært stengt i 2017 og 2018 grunnet konfliktrelaterte handlinger, men Landinfo kjenner ikke til kilder som har en helhetlig oversikt over antall skoler rammet eller hvor lenge skolene har vært stengt.

Det rapporteres videre at opprørsgrupperinger bevisst har forsøkt å begrense jenters tilgang til skolegang, eksempelvis ved å stenge jenteskoler, forbud mot skolegang utover fjerde eller sjette klasse, eller totalforbud for skolegang for jenter (UNAMA 2016, s. 6). Samtidig finnes det eksempler på at lokalbefolkningen forhandler frem løsninger med opprørsgrupper som står sterkt i området, slik at skoler, også for jenter, holder åpne. Ifølge en lokal journalist (samtale Kabul, april 2016) handler jenters skolegang første og fremst om lokale tradisjoner i området og den enkelte families holdninger, og ikke opprørsgruppers ideologi per seg.

5.5 TILGANG TIL HELSETJENESTER

Siden 2003, og sammenliknet med tilsvarende områder i regionen, har Afghanistan gjort fremskritt innenfor helsesektoren, med blant annet bedre tjenester og bedre dekning. Dette har resultert i forbedrede grunnleggende helseindikatorer, og ifølge Verdensbanken har dette særlig hatt betydning for kvinner og barns helse (World Bank 2018, s. 7, 17). Likevel er Afghanistan fortsatt blant landene med høyest barnedødelighet i verden for barn under fem år. Antall barn som dør før de fyller fem år var i 2017 om lag 80 000, og fire av fem av disse barna overlevde ikke det første året av livet (UNICEF 2018, s. 1).

¹² Ifølge Ministry of Education er det 16 049 skoler i Afghanistan. I alt er 8 868 122 elever innrullert på skole, av dem 3 418 877 jenter. Det ble registrert en nedgang på 8,8 prosent i antall jenter på skolen i 2016-17 sammenliknet med 2015-16 (CSO 2017d, s. 64).

Helsedata viser at det i 2016-17 var 170 statlige og 388 private sykehus i Afghanistan. I tillegg var det 417 helsesentre med utvidede tjenester, 923 basis helsesentre og 833 underliggende helsesentre (sub centers) (CSO 2017e, s. 139).

Det er imidlertid betydelige geografiske forskjeller hva gjelder tilgang til helsetjenester. Generelt har rurale strøk både færre og dårligere helsetjenester enn byene. Dette medfører at de som bor på landsbygda ofte må reise til nærmeste urbane senter ved behov for helsetjenester. Familiens økonomi påvirker i høy grad barns tilgang til helsetjenester. UNAMA påpeker også at barns tilgang til helsetjenester ytterligere svekkes av konfliktrelatert vold (UNAMA 2016, s. 4). Tilgang til poliovaksiner har eksempelvis vært vanskelig spesielt i den østlige regionen, selv om tilgangen til vaksinasjon generelt økte i 2017 sammenliknet med 2016 (UNAMA & OHCHR 2018, s. 16).

I 2017 ble helsesentre midlertidig stengt i 147 tilfeller. Stengningene har variert fra noen timer, med delvis videreføring av tjenester, til flere måneder uten tjenester til befolkningen. Hendelsene skal ha berørt nærmere 1,4 millioner mennesker (UNAMA & OHCHR 2018, s. 15).¹³

5.5.1 Mental helse

FNs utviklingsfond peker på at det er liten kunnskap om unges psykiske helse i Afghanistan, men at tilgjengelig forskning tyder på at et stort segment av barn og unge lider av ubehandlede psykiske lidelser som følge av traumer og stress knyttet til konflikt, internt fordriving, fattigdom og generell usikkerhet. En undersøkelse i 2006 (som vist til i UNFPA 2014, s. 43-44) viste at andelen barn som oppfylte kriteriene for en sannsynlig psykiatrisk lidelse var dobbelt så høy som forventet for denne aldersgruppen, og at to tredjedeler hadde opplevd en traumatisk hendelse.¹⁴ OCHA har hevdet at mer enn en tredjedel av barnebefolkningen har blitt usatt for «psychological distress» som følge av tap av personer i familien og lokalsamfunnet (OCHA 2017, s. 13).¹⁵

Det er lite fokus på psykisk helse i Afghanistan. Det er blant annet mangel på psykiatere og sykehussenger for personer med psykiske lidelser. Ressursene til diagnostisering og behandling er mangelfulle og lite utviklet (Ahmad 2017; Samuel Hall 2016, s. 12).

Sykehuset National Mental Health Hospital i Kabul tilbyr behandling ved psykisk sykdom. Sykehuset har kapasitet på 60 sengeplasser og skal ha en barnepsykolog (IWPR 2016; MedCOI 2018b¹⁶). Det skal også være en barnepsykiater ved French Medical Institute for Mothers and Children i Kabul (MedCOI 2018b). Ifølge en artikkel publisert av Institute for War & Peace Reporting (IWPR) har

¹³ 120 av de 147 tilfellene forekom i provinsene Laghman, Uruzgan og Badghis. Verdens helseorganisasjon (WHO) har anslått at helsevesenet ikke hadde vært tilgjengelig for 738 647 personer i løpet av perioden som de ulike helseklinikkene var rapportert stengt (UNAMA & OHCHR 2018, s. 15)

¹⁴ Undersøkelsen omfattet 1011 barn i alderen 11-16 år (UNFPA 2014, s. 43-44).

¹⁵ . I 2012 anslo Department of Health at rundt 60 prosent av afghanerne lider av stressforstyrrelser og psykiske helseproblemer (UNFPA 2014, s. 43-44).

¹⁶ MedCOI, dvs. Medical Country of Origin Information, er et belgisk-nederlandsk prosjekt som ble startet opp i 2010 for å innhente medisinsk landinformasjon. Prosjektet er delfinansiert av EU og Storbritannias flyktningefond. Rapportene er unntatt offentlighet, men informasjonen kan bli videreformidlet.

helsedepartementet etablert klinikker for behandling av psykiske lidelser i alle provinser (Habib 2016). Behandling for psykiske lidelser utføres ofte av private eller av institusjoner drevet av NGOer. Landinfo er ikke kjent med noen helhetlig oversikt over tilbudet.

5.6 VOLD I HJEMMET

I Afghanistan står kollektivet over individets ønsker og behov, og lojalitet til familien er essensielt. Det er viktig for familien å sørge for at barna fra ung alder disiplineres, og lydighet overfor kollektivets beslutninger er en dyd (Emadi 2005, s. 178).

Barn utsettes for fysisk avstraffelse i hjemmet. Ifølge UNICEF (2015, s. 17, 77) er fysisk straff av barn sett på både som normalt og som en kulturelt akseptabelt form for disiplin. En studie gjennomført av organisasjonen, viste at 63 prosent av barn i alderen mellom to og fire år, 78 prosent av barn i alderen mellom fem og ni år og 78 prosent av barn i alderen mellom ti og fjorten år, hadde opplevd enten fysisk og/eller psykisk straff.

En studie gjennomført av Redd Barna i enkelte provinser, viste også at fysisk avstraffelse mot barn er utbredt, og kun 9 prosent av barna som deltok i studien oppgav at de ikke hadde opplevd dette (Save the Children 2017, s. 1).

5.7 SEKSUALISERT VOLD

U.S. Department of State (2018, s. 30) hevder at seksualisert utnyttelse av barn i Afghanistan er utbredt (widespread). Det generelle risikobildet for seksuelle overgrep er kjønnsbestemt, da jenter er oftest offer for overgrep begått av familiemedlemmer, mens gutter er mer utsatt for overgrep fra menn utenfor familien. Ifølge amerikanske myndigheter estimerer både lokale NGOer og observatører at fenomenet er underrapportert, og at mange overgripere nyter nær total straffefrihet.

Den nye reviderte straffeloven (Penal Code), publisert 15. mai 2017 i Official Gazette, inneholder bestemmelser (art. 653-667) som kriminaliserer bacha bazi-praksisen.¹⁷ Loven tråde i kraft i februar 2018 (UNAMA & OHCHR 2018, s. 13; UN Secretary-General 2018, s. 24).

Etter Talibans fall skal tradisjonen med dansende gutter, *bacha-bazi*, ha økt, men omfanget er ukjent. Som følge av en artikkel i New York Times i 2015 som hevdet at bacha bazi-praksisen var «rampant», åpnet Special Inspector General for Afghan Reconstruction, kjent som Sigar, etterforskning av blant annet anklager om overgrep mot barn av afghanske sikkerhetsstyrker (Nordland 2018). Rapporten, publisert i januar 2018,¹⁸ viste at av sju saker med anklager om seksuelle overgrep, ble en sak funnet troverdig, en sak ble ikke funnet troverdig og de resterende fem sakene er fortsatt under etterforskning. Rapporten stadfester at det fullstendige omfanget av seksuelle overgrep mot barn aldri vil bli kjent. Det er en svært vanskelig bevisituasjon i slike saker, da personer som er involvert, eller har kunnskap om forholdet, ikke ønsker å rapportere og/eller vitne (SIGAR 2018, s. 13, 18-19).

¹⁷ Bacha bazi-praksisen dreier seg menn som har knyttet til seg en eller flere unge gutter, som regel i alderen mellom 10-18 år, for å la seg underholde gjennom dans eller som livvakter eller tjenere, men sannsynligvis ofte også med det formål å utnytte guttene seksuelt.

¹⁸ Det bemerkes at deler av rapporten er unntatt offentlighet.

I 2017 dokumenterte UNAMA fire tilfeller av det som omtales som hendelser av konfliktrelatert seksuell vold (conflict-related sexual violence) begått mot barn. Tre av hendelsene ble tilskrevet afghanske sikkerhetsstyrker og én ble tilskrevet opprørsbevegelsen. Ingen av hendelsene har ført til strafferettslige reaksjoner. UNAMA understreker at sannsynligheten for underrapportering er stor (UNAMA & OHCHR 2018, s. 13). Mulig frykt for represalier fra overgripere, risiko for stigmatisering og skam kan bidra til at ofrene er tilbakeholdne med å gi informasjon og søke hjelp (EASO 2017, s. 70).

5.8 KONFLIKTRELATERT VOLD

FNs generalsekretær rapporterer årlig om forholdene for barn i væpnet konflikt (UN Secretary-General 2017). I Afghanistan har UNAMA ansvaret for å samle inn bakgrunnsmateriale for rapporteringen, i tillegg til å rapportere særskilt om sikkerhetssituasjonen for sivilbefolkningen. Med unntak av UNAMA, foreligger ikke etterrettelige kilder som systematisk rapporterer om sikkerhetssituasjonen for sivile afghanere, herunder barn. UNAMA differensierer ikke mellom barn og unge/ungdom, slik at betegnelsen barn brukes om alle under 18 år (UNAMA & OHCHR 2018, s. 61).

Risikobildet for barn avviker i liten grad fra den generelle risikoen for å bli offer for konfliktrelatert vold som alle sivile afghanere er eksponert for. De er primært offer for ikke-diskriminerende angrep, eksempelvis IEDer, eller tilfeldige ofre i mer målrettede angrep, som eksempelvis selvmordsaksjoner. Relativt sett er risikoen for å bli rammet mindre for mindreårige enn for aldersgruppen over 18 år. Gruppen under 18 år utgjør over 50 % av befolkningen, men representerer over 30 % av ofrene totalt i 2017.

Andelen barn som har blitt drept eller skadd som følge av konfliktrelatert vold økt har økt de siste årene. I 2014 utgjorde barn 24 prosent av den totale andelen sivile ofre. Dette økte til 26 prosent i 2015 (UNAMA 2016, s. 9). I 2016 registrerte UNAMA det høyeste antallet drepte (923) og skadde (2589) barn siden organisasjon i 2009 startet sin dokumentasjon av sivile ofre som følge av konfliktrelatert vold. Med dette utgjorde barn 31 prosent av den totale andelen sivile ofre dette året (UN Secretary-General 2017, s. 4; UNAMA 2017, s. 3, 18).

Sammenliknet med 2016, registrerte UNAMA i 2017 en nedgang på ti prosent i det totale antall barn som ble drept eller skadd i konfliktrelatert vold; 861 barn ble drept og 2318 barn skadd. Selv om det totale antallet sivile ofre var lavere i 2017 enn i 2016, utgjorde barn 30 prosent av drepte og skadde som følge av konfliktrelatert vold (UNAMA & OHCHR 2018, s. 3).

Hovedårsaken til at barn ble rammet av konfliktrelatert vold i 2017 var bakkekamper. 325 barn ble drept og 1109 barn skadd i kryssild, hvilket utgjorde 45 prosent av den totale andelen ofre definert som barn. Den andre årsaken til at barn ble drept eller skadd, var IEDer, som utgjorde 17 prosent (160 drept og 385 skadd) av det totale antallet av barn som ble rammet av konfliktrelatert vold. Deretter fulgte detonasjon av etterlatte eksplosiver med 16 prosent (142 drepte og 376 skadde) av ofrene. Mange barn som har blitt rammet, har funnet de etterlatte eksplosivene mens de har søkt etter skrapmetall for salg, eller kun plukket opp eksplosivene og lekt med dem. Det er en sammenheng mellom de provinsene i landet som er mest rammet av bakkekamper og hendelser hvor etterlatte eksplosiver forårsaker sivile ofre (UNAMA & OHCHR 2018, s. 11, 16).

Økt bruk av luftangrep har preget konflikten de siste årene. Dette gjenspeiles i UNAMAs dokumentasjon av barn som rammes; i 2017 forårsaket luftoperasjoner åtte prosent (114 drepte og 152 skadde) av den totale andelen av barn som ble rammet av konfliktrelatert vold. Dette er en økning på 33 prosent sammenliknet med 2016 (UNAMA & OHCHR 2018, s. 11-12).

UNAMA har i tillegg dokumentert 31 drepte og 176 skadde barn som følge av selvmords- og komplekse angrep i 2017. Dette utgjør 6,5 prosent av den totale andelen, og representerer en økning på 34 prosent sammenliknet med 2016 (UNAMA & OHCHR 2018, s. 11-12).

5.8.1 Rekruttering av mindreårige¹⁹ til væpnede opposisjonsgrupper

Ifølge en diplomatkilde har verken Taliban eller Daesh vanskeligheter med å rekruttere frivillige (samtale april 2018). Mange rekrutteres på bakgrunn av ideologisk overbevisning gjennom moskeer og madrasser. Mangel på arbeid og inntekt, og fravær av andre muligheter, bidrar til at ungdom lar seg rekruttere til væpnede opposisjonsgrupperinger (Landinfo 2017a; NRK 2018).

Det er utvilsomt at rekruttering av mindreårige forekommer, men det er antagelig slik at mange av disse betraktes som voksne etter lokale standarder. Som det fremkommer tidligere i notatet, forholder de fleste i Afghanistan seg i liten grad til formelle regler når de vurderer om en person er voksen (diplomatkilde, samtale april 2018). Selv om det ikke foreligger representative tall, er det nærliggende å anta at de aller fleste mindreårige som mobiliseres er mellom 15 og 18 år.

Det er vanskelig å anslå omfanget av rekruttering og det er antagelig store lokale variasjoner. Child Soldiers Internasjonal (2016, s. 11) mener at rekruttering av mindreårige til væpnede opposisjonsgrupper er høyest i provinser hvor opprøret står sterkest og peker på de sørlige provinsene som Kandahar og Helmand, i tillegg til de sørøstlige provinsene som deler grenser med Pakistan, som Paktya, Khost og Paktika.

I perioden fra 2010 til 2014 ble, i henhold til FNs generalsekretærs rapportering om barn og væpnet konflikt i Afghanistan, 560 mindreårige rekruttert til væpnet virksomhet eller til å utføre andre tjenester for en av de væpnede grupperingene i landet (UN Secretary-General 2015, s. 5).²⁰

Mens det i 2016 ble dokumentert rekruttering av 91 barn, gikk antallet ned i 2017 da UNAMA verifiserte rekruttering av 83 gutter i 2017. Det ble rapportert saker fra hele landet, og barn ble blant annet rekruttert som livvakter, til å samle informasjon, utplassere IEDer og utføre selvmordsangrep (UNAMA & OHCHR 2018, s. 13-14; UNAMA & OHCHR 2017, s. 21).

¹⁹ Det er viktig å være innforstått med FNs definisjon av barn og rekruttering; det foreligger tvang når de internasjonale aldersbestemmelsene om mobilisering til væpnede styrker brytes, dette fordi en ungdom under 18 år juridisk sett ikke har samtykkekompetanse. I denne delen av notatet, blir både mindreårige og barn definert konsekvent som personer under 18 år i tråd med begrepsforståelsen i de refererte kildene.

²⁰ Dette dreier seg altså om mindreårige som har bidratt i støttefunksjoner eller som aktivt stridende – fordelingen fremgår ikke, heller ikke barnas alder. Ifølge generalsekretæren er mange brukt til å transportere og utplassere IEDer (UN Security Council 2015, s. 5).

Ifølge UNAMA rekrutterte Taliban 40 gutter i 2017, mens 19 gutter ble verifisert rekruttert til Daesh og 23 til afghanske sikkerhetsstyrker (av disse 11 til ANP og ni til ALP) (UNAMA & OHCHR 2018, s. 13-14).

UNAMA bemerker at de verifiserte sakene i 2017, sannsynligvis ikke reflekterer det faktiske omfanget, og viser til at organisasjonen mottok – i tillegg til de bekreftede tilfellene av rekruttering – ubekreftede rapporteringer om rekruttering av 643 barn (UNAMA & OHCHR 2018, s. 13-14).

5.8.1.1 Taliban

I juni 2017 publiserte Landinfo temanotatet *Afghanistan: Rekruttering til Taliban*. Så langt Landinfo er kjent med, er bildet dette notatet presenterer, fortsatt gjeldene. Det er ingen informasjon som indikerer at det har skjedd vesentlige endringer i måten Taliban rekrutterer på.

Talibans generelle rekrutteringsmønster kjennetegnes ikke av tvang, trusler og vold. En anerkjent lokal analytiker (e-post 2018) mener Taliban har en bevisst rekrutteringsstrategi som blant annet innbefatter fleksibilitet ovenfor den lokale kulturen for å vinne befolkningens sympati og tillit. Taliban er kjent/gjør seg kjent med den lokale politiske dynamikken i området, slik at de kan nå ut til lokalbefolkningen og få deres støtte. Taliban henvender seg til innflytelsesrike personer – det vil si personer som har et godt omdømme i lokalsamfunnet – slik at disse kan være rollemodeller og pådrivere for rekruttering. Rekruttering skjer også ved madrassaene og følger samme prinsipp. Ved å rekruttere personer som skolerer ved madrassene, rekrutterer Taliban fremtidens mullaer i lokalsamfunnet, personer som på sikt vil være innflytelsesrike personer som igjen vil bidra til nyrekruttering.

Enkelte kilder er av den oppfatning at Taliban tvangsrekrutterer. Dette har blant annet sammenheng med kildenes ulike forståelse og kategorisering av tvangsverving (se Landinfo 2017, s. 17-20). Ifølge en diplomatkilde (samtale april 2018) har enkelte familier sør i Afghanistan mottatt brev fra Taliban om at de må bidra med personer til Taliban eller betale en viss sum i året. Kilden hevdet at Taliban enkelte steder har fremsatt krav til familier som har familiemedlemmer som jobber for afghanske sikkerhetsstyrker, om at de må bidra med like mange personer for Taliban. Kilden hevdet videre at Taliban har rekruttert barn ned i 12-13 års alderen som selvmordsbombere, og at slik rekruttering oftest skjer gjennom madrassaer. I løpet av perioden 2010-2014 registrerte FN (som vist til i Landinfo 2017a, s. 22) 20 tilfeller av mindreårige som har utført selvmordsangrep. Det er lite informasjon som indikerer at Taliban organiserer sin aktivitet slik at mange under 15 år rekrutteres til deltakelse i militær aktivitet og kamphandlinger (Landinfo 2017a, s. 23-24, diplomatisk kilde, samtale april 2018).

For detaljert informasjon om Taliban og rekruttering av mindreårige, vises det til temanotatet *Afghanistan: Rekruttering til Taliban* (Landinfo 2017a).

5.8.1.2 Daesh

Det foreligger relativt lite konkret informasjon om Daesh²¹ og rekruttering av mindreårige i Afghanistan. Det er flere eksempler på nyhetsartikler der det refereres

²¹ Islamic State in Iraq and the Levant - Khorasan Province (ISIL-KP), Islamic State Khorasan Province (ISKP) og Daesh er alle navn ulike kilder benytter på bevegelsen. I Afghanistan brukes hovedsakelig det arabiske akronymet Daesh. Det blir også benyttet gjennomgående i dette notatet.

til at «unge» og « tenåringer» blir rekruttert, men informasjonen er av anekdotisk karakter (Yaad 2016; Tamkin 2017).

Ifølge FNs høykommissær for menneskerettigheter ble det i juli 2017 rapportert at Daesh hadde rekruttert 11 barn og trente dem opp til å utføre angrep i Chaghcharan-distriktet i provinsen Ghor (UNHRC 2018, s. 6).

Borhan Osman, analytiker ved International Crisis Group (som sitert i Abed, Faizi & Mashal 2017) har pekt på at enkelte ledere i Daesh har vært veteraner og tidligere aktive i Haqqani-nettverket, Taliban eller Al-Qaida, før de tok med sin kompetanse og sitt nettverk inn i Daesh. Ifølge Osman har selvmordsbomberne som har utført angrep for Daesh vært unge, uten å presisere alder. Osman hevder at i de begrensede områdene hvor Daesh har hatt kontroll, har de tatt i bruk meget brutale metoder for å tvinge lokalbefolkningen til lydighet, men han er usikker på hvorvidt Daesh har tvangsrekruttert krigere (EASO 2016, s. 29). Ifølge UNHCR (som vist til i EASO 2016, s. 30) har internt fordrevne opplyst at de flyktet fra hjemstedene sine av frykt for å bli tvangsrekruttert til Daesh.

En diplomatkilde (samtale april 2018) mener Daesh først og fremst rekrutterer unge gjennom propaganda. Kunar er en provins hvor det nå pågår åpenlys rekruttering, ifølge kilden. Salafistretningen innen islam har betydelig innflytelse i flere lokalsamfunn i Kunar, og bidrar til Daesh sitt rekrutteringsgrunnlag. Daesh bruker blant annet moskeene og madrassaene til å nå ut til de unge, og kilden omtaler dette som «hjernevasking». Utover å rekruttere gjennom propaganda, skal Daesh også betale krigerne sine godt.

En analytiker har ovenfor Landinfo (samtale mars 2018) opplyst at Daesh rekrutterer gjennom salafist-madrassaer. Analytikeren mener at krigerne innenfor Daesh som er mindreårige, normalt er barn av allerede etablerte krigere. Kilden omtaler Daesh som et «familiefenomen», og viser til at Daesh-krigerne hovedsakelig har tatt med seg familiene sine til de områdene de har tatt opphold i.

5.9 INTERNT FORDREVNE (IDP) OG RETURNERTE FRA NABOLAND

I flere år har et høyt antall personer blitt internt fordrevet fra hjemstedene sine på grunn av konflikt i Afghanistan. I 2017 ble det registrert over 500 000 nye IDPer. Dette er en nedgang fra 2016 da over 674 000 ble registrert (IOM & UNHCR 2018, s. 4).

Samtidig som den væpnede konflikten har ført til rekordhøye antall IDPer, har det i de siste årene returnert et høyt antall afghanere, både dokumenterte og udokumenterte, fra nabolandene Pakistan og Iran. Selv om antall returnerte fra Pakistan og Iran i 2017 var lavere enn i 2016,²² ble det i 2017 registrert over 610 000 returnerte, både dokumenterte og udokumenterte (IOM & UNHCR 2018, s. 4).²³

²² I 2016 returnerte et rekordantall afghanere fra Pakistan. Forverrede levekår og opplevelser av trakassering i Pakistan samt en relativt høy retur støtte til dokumenterte flyktninger (400 USD) per person, var faktorer som bidro til de økte returene fra Pakistan. At færre returnerte i 2017, kan blant annet forklares med en reduksjon i kontantbetalingene til de registrerte afghanere i Pakistan, fra 400 til 200 USD, samt bedring i leveforholdene på pakistansk side (OCHA 2017, s. 12). Den pakistanske regjeringen har i 2018 besluttet at afghanske flyktninger i Pakistan skal repatrieres til Afghanistan, men tidsperspektivet er fortsatt usikkert.

²³ Fra Pakistan returnerte rundt 60 000 dokumenterte og 100 000 udokumenterte. Mens over 450 000 udokumenterte afghanere returnerte fra Iran (IOM & UNHCR 2018, s. 4).

Mens de returnerte afghanere fra Pakistan hovedsakelig har vært familier, og mange av dem har vært i Pakistan i generasjoner, har afghanere som har returnert fra Iran, hovedsakelig vært enslige menn som iranske myndigheter har returnert fordi de mangler gyldig oppholdstillatelse i Iran og ID-papirer. Mange av dem har ønsket arbeid i Iran eller har vært på reise igjennom landet på vei til Tyrkia/Europa.

Ifølge OCHA skal rundt 2000 mindreårige ha blitt returnert fra Iran i 2017 (OCHA 2017, s. 8). Når det gjelder retur av mindreårige, har en internasjonal organisasjon (samtale Teheran, november 2017) opplyst at iranske myndigheter behandler mindreårige under 15 år og de over 15 år ulikt. Kilden opplyste at de har lyktes i å stoppe retur av barn under 15 år, men ga uttrykk for at det er svært vanskelig å få gjennomslag for at enslige ungdommer over 15 år ikke deporteres til Afghanistan. Human Rights Watch (HRW) har intervjuet barn i alderen 12 til 17 år som har kommet alene til Iran for å arbeide og sende penger hjem til familien i Afghanistan, og ifølge dem, har flere tusen mindreårige blitt deportert til Afghanistan årlig (HRW 2013, s. 89, 90).

Hovedutfordringene for internt fordrevne og returnerte er knyttet til matsikkerhet, husly, rett til eiendom, levebrød og tilgang til tjenester (IOM & UNHCR 2018, s. 6). Dette er grunnleggende forhold som har betydning for barn og unges oppvekstvilkår. Kvinner og barn utgjør en undergruppe av de internt fordrevne og de returnerte som er sårbare i utgangspunktet.

En studie gjennomført av UNHCR (2017, s. 11) viste at 49 prosent av returnerte mindreårige gutter og 27 prosent av returnerte mindreårige jenter gikk på skole, mens tallene for IDPer var henholdsvis 57 prosent av guttene og 37 prosent av jentene. Til sammenlikning viste statistikk fra UNICEF (som vist i UNHCR 2017, s. 11) at barn innskrevet i skolen blant den øvrige befolkningen var henholdsvis 62 prosent for gutter og 46 prosent for jenter. Husholdningenes inntektsnivå påvirker gutters skolegang både blant IDPer og de returnerte. Avstand til skolen og kulturelle barrierer er blant forholdene som påvirker jentenes skolegang.

Barn som blir internt fordrevne eller som returnerer, mangler ofte det afghanske ID-kortet *tazkera*. En studie gjennomført av Flyktningshjelpen (NRC 2016, s. 32) viser at rundt 29 prosent av returnerte gutter og 27 prosent av gutter som er internt fordrevet hadde *tazkera*. For jenter er tallene lavere; henholdsvis 22 prosent og 18 prosent.

I utgangspunktet er det påkrevd at barn skal ha *tazkera* for å kunne registrere seg for skolegang. Ifølge analytiker Fazal Muzhary (2017, s. 3-4) ved Afghanistan Analysts Network (AAN) ble barn innrullert ved skolene i Nangarhar i 2016 på ulikt grunnlag. Eksempelvis skal rundt 16 000 elever helt uten ID-dokumenter ha blitt innskrevet ved skolen, mens rundt 2000 elever har blitt registrert på bakgrunn av skoledokumenter utstedt av afghanske skoler i Pakistan. NRCs tidligere nevnte studie viste også at det er mulig å gå på skole i Afghanistan uten å ha *tazkera*. Studien viste imidlertid at det skal være enklere for barn som ikke har *tazkera* å få skoleplass dersom barnet er født og oppvokst i området det skal gå på skole i, slik at barnets identitet er kjent, enn det er for barn som er internt fordrevet eller returnert (NRC 2016, s. 37).

6. REFERANSER

Skriftlige kilder

- AFCECO, dvs. Afghan Child Education and Care Organisation (2010, 10. desember). *About AFCECO*. Kabul: AFCECO. Tilgjengelig fra <http://afceco.org/af2w/the-afceco-story/> [lastet ned 9. april 2018]
- Afghanistankomiteen (u.å.). Familiestruktur og ekteskap. *Afghanistankomiteen*. Tilgjengelig fra http://www.afghanistan.no/tema/kvinner/familiestruktur_og_ekteskap/index.html [lastet ned 2. mai 2018]
- Afghanistan Times (2015, 15. mars). Orphans: The real casualties of Afghan war. *Afghanistan Times*. Tilgjengelig fra <http://afghanistantimes.af/orphans-the-real-casualties-of-afghan-war/> [lastet ned 9. april 2018]
- Abed, F., Faizi, F. & Mashal, M. (2017, 28. desember). Islamic State Claims Deadly Blast at Afghan Shiite Center. *New York Times*. Tilgjengelig fra <https://www.nytimes.com/2017/12/28/world/asia/afghanistan-suicide-attack.html> [lastet ned 4. april 2018]
- AIHRC, dvs. Afghanistan Independent Human Rights Commission (2011, desember). *Fifth report: Situation of economic and social rights in Afghanistan*. Kabul: AIHRC. Tilgjengelig fra http://www.aihrc.org.af/media/files/Reports/SECR/Report%20on%20ESCR_Final_English_12_2011.pdf [lastet ned 14. februar 2018]
- Ahmed, A. (2017, 31. januar). Mental Health in Afghanistan - When the Mind Suffers. *TOLONews*. Tilgjengelig fra <https://www.tolonews.com/opinion/op-ed/mental-health-afghanistan-when-mind-suffers> [lastet ned 5. april 2018]
- Aschiana (u.å.). *Kabul Children's Centre*. Kabul: Aschiana. Tilgjengelig fra <http://www.aschiana-foundation.org/program-support/kabul-childrens-centre/> [lastet ned 9. april 2018]
- Ashrifi, N. (2017, 10. november). Girls Perform Concert To Raise Funds For Kabul Orphanage Children. *TOLONews*. Tilgjengelig fra <https://www.tolonews.com/arts-culture/girls-perform-concert%20raise-funds-kabul-orphanage-children> [lastet ned 10. april 2018]
- Bashardost, N. & Omari, F. (2017, 16. mai). Exploitation of women in orphanages: A form of Trafficking in Persons. *Pajhwok Afghan News*. Tilgjengelig fra <https://www.pajhwok.com/en/2017/05/16/exploitation-women-orphanages-form-trafficking-persons> [lastet ned 10. april 2018]
- [Civil Code] (1977). *Civil Law of the Republic of Afghanistan*. Tilgjengelig via Asian Legal Information Institute <http://www.asianlii.org/af/legis/laws/clotroacogn353p1977010513551015a650/> [lastet ned 5. april 2018]
- Child Soldiers International (2016, juni). *Briefing on the situation of underage recruitment and use of children by armed forces and insurgent groups in Afghanistan to the UN Security Council Working Group on Children and Armed Conflict*. London: Child Soldiers International. Tilgjengelig via Refworld <http://www.refworld.org/country,COI,...AFG,..57d80b204,0.html> [lastet ned 20. mars 2018]
- Children in Crisis (u.å.). *Community schools. Afghanistan*. London: Children in Crisis. Tilgjengelig fra <https://www.childrenincrisis.org/our-work/community-schools> [lastet ned 10. april 2018]
- Clark, K. (2011). The Layha – Calling the Taleban to account. Appendix 1. The Taleban Codes of Conduct in English. *Afghanistan Analysts Network*. Tilgjengelig fra http://www.afghanistanalysts.org/wpcontent/uploads/downloads/2012/10/Appendix_1_Code_in_English.pdf [lastet ned 14. januar 2018]

- CSO & UNICEF, dvs. Central Statistics Organisation & United Nations Children's Fund (2012, juni). *Afghanistan Multiple Indicator Survey 2010-2011: Final report*. Kabul: CSO & UNICEF. Tilgjengelig fra https://www.ecoi.net/en/file/local/1007955/1930_1361711247_amics-jun24-2012-final.pdf [lastet ned 10. april 2018]
- CSO (2016), *Afghanistan Living Conditions Survey 2013-14. National Risk and Vulnerability Assessment*. Kabul: CSO. Tilgjengelig fra <http://cso.gov.af/Content/files/ALCS/ALCS%20ENGLISH%20REPORT%202014.pdf> [lastet ned 23. januar 2018]
- CSO (2017a, januar). *Afghanistan. Demographic and Health Survey 2015*. Kabul: CSO. Tilgjengelig fra http://cso.gov.af/Content/files/Afghanistan%20DHS%202015%20KIR/AFDHS_Final%20Report.pdf [lastet ned 23. januar 2018]
- CSO (2017b, mars). *Afghanistan Living Conditions. Survey 2016-17. Mid-term results – Highlights. April – September 2016*. Kabul: CSO. Tilgjengelig fra <http://cso.gov.af/Content/files/ALCS/ALCS%20Mid-termresult-Highlights%202016-17.pdf> [lastet ned 23. januar 2018]
- CSO (2017c). *Analysis of population projections 2017-18*. Kabul: CSO. Tilgjengelig fra <http://cso.gov.af/en/page/demography-and-socile-statistics/demograph-statistics/3897111> [lastet ned 23. januar 2018]
- CSO (2017d). *Statistical Yearbook 2016-17. Education*. Kabul: CSO. Tilgjengelig fra <http://cso.gov.af/Content/files/%D8%B3%D8%A7%D9%84%D9%86%D8%A7%D9%85%D9%87%20%D8%A7%D8%AD%D8%B5%D8%A7%D8%A6%DB%8C%D9%88%DB%8C%20%D8%B3%D8%A7%D9%84%201395/Education.pdf> [lastet ned 9. april 2018]
- CSO (2017e). *Statistical Yearbook 2016-17. Health facilities*. Kabul: CSO. Tilgjengelig fra <http://cso.gov.af/Content/files/%D8%B3%D8%A7%D9%84%D9%86%D8%A7%D9%85%D9%87%20%D8%A7%D8%AD%D8%B5%D8%A7%D8%A6%DB%8C%D9%88%DB%8C%20%D8%B3%D8%A7%D9%84%201395/Health.pdf> [lastet ned 9. april 2018]
- CSO (2018). *Afghanistan Living Conditions Survey 2016-17. Highlights Report*. Kabul: CSO. Tilgjengelig fra [http://cso.gov.af/Content/files/Surveys/ALCS/Final%20English%20ALCS%20Highlight\(1\).pdf](http://cso.gov.af/Content/files/Surveys/ALCS/Final%20English%20ALCS%20Highlight(1).pdf) [lastet ned 9. april 2018]
- DRC, dvs. Danish Refugee Council & 4Mi, dvs. Mixed Migration Monitoring Mechanism Initiative (2017, februar). *Smuggling Networks*. København: DRC. Tilgjengelig fra <http://www.regionalmms.org/caswa/Regional%20Migration%20Trends%20February%202017.pdf> [lastet ned 4. mai 2018]
- Dupree, Louis (1980). *Afghanistan*. Oxford: Oxford University Press
- EASO (2017, desember). *Afghanistan. Individuals targeted under societal and legal norms*. Valletta: EASO. Tilgjengelig fra https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Afghanistan_targeting_society.pdf [lastet ned 2. mai 2018]
- Emadi, Hafizullah (2005). *Culture and customs of Afghanistan*. Westport, Connecticut: Greenwood Press.
- Fitri, K.B. & Bashardost, N. (2017, 3. april). Girls sexually harassed at Kabul orphanage: MP. *Pajhwok Afghan News*. Tilgjengelig fra <https://www.pajhwok.com/en/2017/04/03/girls-sexually-harassed-kabul-orphanage-mp> [lastet ned 10. april 2018]
- Flagothier, C. (2016, juni). *Alternative Child Care and Deinstitutionalisation in Asia. Findings of a desk review*. Tilgjengelig fra https://www.celcis.org/files/4214/8482/3681/CEL CIS_-Asia-_towards-right-care-for-children-alternative-care-and-deinstitutionalisation-2017.pdf [lastet ned 9. april 2018]

- Girls Not Brides (u.å.). *Afghanistan*. London: Girls Not Brides. Tilgjengelig fra <https://www.girlsnotbrides.org/child-marriage/afghanistan/> [lastet ned 4. februar 2018]
- Habib, M. (2016, 12. mai). Afghan Women Hit by Mental Health Crisis. *IWPR*. Tilgjengelig fra <https://iwpr.net/global-voices/afghan-women-hit-mental-health-crisis> [lastet ned 9. april 2018]
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2016, 13. juli). *"They Bear All the Pain" - Hazardous Child Labor in Afghanistan*. New York: HRW. Tilgjengelig via refworld <http://www.refworld.org/country,COI,,,AFG,,57878e374,0.html> [lastet ned 20. mars 2018]
- IOM, dvs. International Organisation for Migration (2018, mars). *Return of Undocumented Afghans, Weekly Situation Report 11-17 mars 2018*. Kabul: IOM. Tilgjengelig fra https://displacement.iom.int/system/tdf/reports/iom_afghanistan-return_of_undocumented_afghans- situation_report- 11 - 17_march_2018.pdf?file=1&type=node&id=3279 [lastet ned 10. april 2018]
- IOM & UNHCR (20, 28. februar). *Returns to Afghanistan in 2017: Joint IOM-UNHCR Summary Report*. Kabul: IOM & UNHCR. Tilgjengelig fra https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/document_48.pdf [lastet ned 10. april 2018]
- Khaama Press (2015, 20. april). Kabul orphanage gets new nursery house with Afghan lawmaker's support. *Khaama Press*. Tilgjengelig fra <https://www.khaama.com/kabul-orphanage-gets-new-nursery-house-with-afghan-lawmakers-support-1014/> [lastet ned 10. april 2018]
- Khaama Press (2016, 30. mars). Roshan Opens New Computer Classroom at Alawuddin Girls Orphanage. *Khaama Press*. Tilgjengelig fra <https://www.khaama.com/roshan-opens-new-computer-classroom-at-alawuddin-girls-orphanage-0478/> [lastet ned 10. april 2018]
- Landinfo (2015, 29. januar). *Afghanistan: Psykisk helsevern*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra https://landinfo.no/asset/3064/1/3064_1.pdf [lastet ned 9. april 2018]
- Landinfo (2017a, 29. juni). *Afghanistan: Rekruttering til Taliban*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra https://landinfo.no/asset/3579/1/3579_1.pdf [lastet ned 20. mars 2018]
- Landinfo (2017b, 19. september). *Afghanistan: Nettverk*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra https://landinfo.no/asset/3599/1/3599_1.pdf [lastet ned 10. april 2018]
- Landinfo (2018, 20. februar). *Afghanistan: Tazkera, pass og andre ID-dokumenter*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra https://landinfo.no/asset/3676/1/3676_1.pdf [lastet ned 20. mars 2018]
- Lifos (2016, 29. september). *Afghanistan. Säkerhetsläget, potentiellt utsatta personkategorier, situationen för kvinnor, barn, hazarer samt internflykt*. Norrköping: Lifos. Tilgjengelig fra <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=38241> [lastet ned 10. april 2018]
- MedCOI, dvs. Medical Country of Origin Information (2018a). Date of Answer 04.01.2018. Brussel: MedCOI
- MedCOI (2018b). Date of Answer 21.01.2018. Brussel: MedCOI
- MoLSAMD, dvs. Ministry of Labor, Social Affairs, Martyrs & Disabled (u.å.). *General Directorate of Orphanages*. Kabul: MoLSAMD. Tilgjengelig fra <http://molsamd.gov.af/en/page/3194/3197/6589> [lastet ned 5. april 2018]
- Muzhary, F. (2017, 12. mai). Resettling Nearly Half a Million Afghans in Nangrahar: The consequences of the mass return of refugees. *Afghanistan Analysts Network*. Tilgjengelig fra <https://www.afghanistan-analysts.org/resettling-nearly-half-a-million-afghans-in-nangrahar-the-consequences-of-the-mass-return-of-refugees/> [lastet ned 10. april 2018]
- Nordland, R. (2018, 23. januar). Afghan Pedophiles Get Free Pass From U.S. Military, Report Says. *New York Times*. Tilgjengelig fra

- <https://www.nytimes.com/2018/01/23/world/asia/afghanistan-military-abuse.html> [lastet ned 3. april 2018]
- NRC, dvs. Norwegian Refugee Council (2016). *Access to Tazkera and other civil documentation in Afghanistan*. Kabul: NRC. Tilgjengelig fra https://www.nrc.no/globalassets/pdf/reports/af_civil-documentation-study_081116.pdf [lastet ned 10. april 2018]
 - NRK (2018, 30. januar). Velger Taliban som karrierevei. *NRK*. Tilgjengelig fra <https://www.nrk.no/urix/velger-taliban-som-karrierevei-1.13891543> [lastet ned 2. februar 2018]
 - OCHA, dvs. UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (2017, desember). *Humanitarian Needs Overview 2018*. Kabul: OCHA. Tilgjengelig fra https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/afg_2018_humanitarian_needs_overview_1.pdf [lastet ned 10. april 2018]
 - Pazhohish, P. (2019, 9. desember). No Respite for Kabul's Street Children. *IWPR*. Tilgjengelig via refworld <http://www.refworld.org/docid/584ab19c4.html> [lastet ned 9. april 2018]
 - Save the Children (2017, august). *Knowledge, Attitudes and Practices on Violence and Harmful Practices Against Children in Afghanistan: A baseline study*. Kabul: Save the Children. Tilgjengelig via Refworld <http://www.refworld.org/country,,STC,,AFG,,5a5dd34a4.0.html> [lastet ned 18. januar 2018]
 - SIGAR, dvs. Special Inspector General for Afghanistan Reconstruction. (U) *Child Sexual Assault in Afghanistan: Implementation of the Leahy Laws and Reports of Assault by Afghan Security Forces*. Washington D.C.: SIGAR. Tilgjengelig fra <https://sigar.mil/pdf/inspections/SIGAR%2017-47-IP.pdf> [lastet ned 2. april 2018]
 - Smith, D. J. (2009a, februar). *Decisions, Desires and Diversity: Marriage Practices in Afghanistan*. Kabul: Afghanistan Research and Evaluation Unit. Tilgjengelig fra Refworld <http://www.refworld.org/pdfid/4992cc722.pdf> [lastet ned 9. april 2018]
 - Tamkin (2017, 12. november). Daesh foreign mentors recruiting Jawzjan youth. *Pajhwok Afghan News*. Tilgjengelig fra <https://www.pajhwok.com/en/2017/11/12/daesh-foreign-mentors-recruiting-jawzjan-youth> [lastet ned 9. april 2018]
 - Tanha, G.M. (2017, 2. august). Work launched on Badakhshan orphanage building. *Pajhwok Afghan News*. Tilgjengelig fra <https://www.pajhwok.com/en/2017/08/02/work-launched-badakhshan-orphanage-building> [lastet ned 10. april 2018]
 - Tehrani, K.R. & Yassari, N. (2012, juli). *Max Planck Manual on Family Law in Afghanistan*. Heidelberg: Max Planck Institute for Comparative Public Law and International Law (MPIL). Tilgjengelig fra https://www.mpipriv.de/files/pdf3/max_planck_manual_on_afghan_family_law_english.pdf [lastet ned 14. februar 2018]
 - UDI, dvs. Utlendingsdirektoratet (u.å.a). *Informasjonsnotat om asylsøkere fra Afghanistan (2015)*. Oslo: UDI. Tilgjengelig fra <https://www.udi.no/statistikk-og-analyse/statistiknotater/informasjonsnotat-om-asylsokere-fra-afghanistan-2015/> [lastet ned 14. februar 2018]
 - UDI (u.å.b). *Asylsøknader enslige mindreårige asylsøkere (2016)*. Oslo: UDI. Tilgjengelig fra <https://www.udi.no/statistikk-og-analyse/statistikk/asylsoknader-enslige-mindreareige-asylsokere-2016/> [lastet ned 14. februar 2018]
 - UDI (u.å.c). *Asylsøknader enslige mindreårige asylsøkere (2017)*. Oslo: UDI. Tilgjengelig fra <https://www.udi.no/statistikk-og-analyse/statistikk/asylsoknader-enslige-mindreareige-asylsokere-2017/> [lastet ned 14. februar 2018]
 - UNAMA, dvs. UN Assistance Mission in Afghanistan (2010, 9. desember). *Harmful traditional practices and implementation of the law on elimination of violence against women in Afghanistan*. Kabul: UNAMA. Tilgjengelig fra

https://unama.unmissions.org/sites/default/files/harmful_traditional_practices_english.pdf
[lastet ned 20. februar 2018]

- UNAMA (2016, april). *Education and Healthcare at Risk: Key trends and incidents affecting children's access to healthcare and education in Afghanistan*. Kabul: UNAMA. Tilgjengelig fra https://unama.unmissions.org/sites/default/files/education_and_healthcare_at_risk.pdf [lastet ned 20. februar 2018]
- UNAMA & OHCHR (2016, februar). *Afghanistan – Annual report 2015 – Protection of civilians in armed conflict*. Kabul: UNAMA & OHCHR. Tilgjengelig fra https://unama.unmissions.org/sites/default/files/poc_annual_report_2015_final_14_feb_2016.pdf [lastet ned 2. mai 2018]
- UNAMA & OHCHR (2017, februar). *Afghanistan – Annual report 2016 – Protection of civilians in armed conflict*. Kabul: UNAMA & OHCHR. Tilgjengelig fra https://unama.unmissions.org/sites/default/files/protection_of_civilians_in_armed_conflict_annual_report_2016_final280317.pdf [lastet ned 2. mai 2018]
- UNAMA & OHCHR (2018, februar). *Afghanistan – Annual report 2017 – Protection of civilians in armed conflict*. Kabul: UNAMA & OHCHR. Tilgjengelig fra https://unama.unmissions.org/sites/default/files/afghanistan_protection_of_civilians_annual_report_2017_final_140218.pdf [lastet ned 15. februar 2018]
- UNCRC, dvs. UN Committee on the Rights of the Child (2010, 13. juni). *Considerations of reports submitted by State parties under article 44 of the Convention: Convention of the Rights of the Child: Initial report of the State parties due 1996: Afghanistan*. New York: UNCRC. Tilgjengelig via <http://www.refworld.org/docid/4dc7b8f42.html> [lastet ned 14. februar 2018]
- UNDP, dvs. UN Development Programme (2017). *Human Development Report 2016*. New York: UNDP. Tilgjengelig fra http://hdr.undp.org/sites/default/files/2016_human_development_report.pdf [lastet ned 15. februar 2018]
- UNFPA, dvs. UN Population Fund (2014). *The Afghanistan State of Youth Report 2014*. Kabul: UNFPA. Tilgjengelig fra <http://afghanistan.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/AfghanistanStateofYouthReport2014.pdf> [lastet ned 15. februar 2018]
- UNICEF, dvs. UN Children's Fund (2013, 13. juni). Promised in marriage, a young girl gets her childhood back. *UNICEF*. Tilgjengelig fra http://www.unicef.org/infobycountry/afghanistan_70031.html [lastet ned 2. mai 2018]
- UNICEF (2015). *Child Notice*. Kabul: UNICEF. Tilgjengelig fra https://www.unicef.be/content/uploads/2014/05/UNC_Rapport_Child_Notice_Afghanistan_EN_FINAL_web.pdf [lastet ned 14. februar 2018]
- UNICEF (2017, desember). *The State of the World's Children 2017. Children in a Digital World*. New York: UNICEF. Tilgjengelig fra https://www.unicef.org/publications/files/SOWC_2017_ENG_WEB.pdf [lastet ned 13. februar 2018]
- UNICEF (2018, februar). *Afghanistan. Annual Report 2017*. Kabul: UNICEF. Tilgjengelig fra <https://www.unicef.org/afghanistan/sites/unicef.org.afghanistan/files/2018-02/UNICEF%20Afghanistan%20Annual%20Report%202017.pdf> [lastet ned 9. april 2018]
- UNHCR, dvs. UN Refugee Agency (2017, oktober). *Returnee and IDP Monitoring Report. Second Monthly Report – October 2017*. Kabul: UNHCR. Tilgjengelig fra <https://data2.unhcr.org/en/documents/download/61725> [lastet ned 10. april 2018]
- UNHRC, dvs. UN Human Rights Council (2018, 21. februar). *Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the Situation of human rights in Afghanistan and technical assistance achievements in the field of human rights*. New York: UNHRC. Tilgjengelig fra

https://unama.unmissions.org/sites/default/files/un_high_commissioner_for_human_rights_report_on_the_situation_of_human_rights_in_afghanistan.pdf [lastet ned 28. februar 2018]

- UN Secretary-General (2015, 15. mai). *Report of the Secretary-General on children and armed conflict in Afghanistan*. New York: UN Security Council. Tilgjengelig fra https://unama.unmissions.org/sites/default/files/may_2015_-_report_of_the_secretary-general_on_children_and_armed_conflict_in_afghanistan.pdf [lastet ned 2. mai 2018]
- UN Secretary-General (2017, 24. august). *Report of the Secretary-General on children and armed conflict in Afghanistan*. New York: UN Security Council. Tilgjengelig fra <http://undocs.org/A/72/361> [lastet ned 13. februar 2018]
- UN Secretary-General (2018, 27. februar). *The situation in Afghanistan and its implications for international peace and security*. New York: UN General Assembly. Tilgjengelig fra https://unama.unmissions.org/sites/default/files/sg_report_on_afghanistan_27_february.pdf [lastet ned 9. mars 2018]
- U.S. Department of Labour (2017, 30. september). *2016. Findings on the Worst Form of Child Labor – Afghanistan*. Washington D.C.: U.S. Department of Labour. Tilgjengelig via Refworld: <http://www.refworld.org/country,COI,,AFG,,5a00215c0,0.html> [lastet ned 27. februar 2018]
- U.S. Department of State (2017, mars). *Afghanistan 2016 Human Rights Report*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <https://www.state.gov/documents/organization/265742.pdf> [lastet ned 9. mars 2018]
- U.S. Department of State (2018). *Afghanistan 2017 Human Rights Report*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <https://www.state.gov/documents/organization/277519.pdf> [lastet ned 2. mai 2018]
- World Bank (2018). *Rural Population (% of the total population)*. Washington, D.C.: World Bank. Tilgjengelig fra <https://data.worldbank.org/indicator/SP.RUR.TOTL.ZS?locations=AF> [lastet ned 4. mai 2018]
- Yaad, Z. (2016, 30. desember). Daesh Recruiting In Nangarhar. *TOLONews*. Tilgjengelig fra <https://www.tolonews.com/afghanistan/daesh-fighters-recruiting-nangarhar> [lastet ned 9. april 2018]

Muntlige kilder

- Analytiker. Samtale i Oslo, mars 2018.
- Ansatt i internasjonal organisasjon. Samtale i Mashhad, november 2017.
- Ansatte ved Skatistan. Samtale i Kabul, november 2012.
- Diplomatsk kilde. Samtale i Oslo, april 2018.
- Internasjonal kilde A. Samtale i Kabul, november 2012.
- Internasjonal kilde B. Samtale i Kabul, november 2012.
- Internasjonal organisasjon. Samtale i Teheran, november 2017.
- Kilde A, som arbeider med vanskeligstilte barn. E-post, april 2018.
- Kilde B, som arbeider med vanskeligstilte barn. E-post, april 2018.
- Lokal analytiker. E-post, april 2018.
- Lokal journalist. Samtale i Kabul, april 2016.
- UNAMA. Samtale i Kabul, november 2012.
- UNICEF. Samtale i Kabul, november 2012.